

YARGI REFORMU STRATEJİSİ

2025-2029

TÜRKİYE YÜZYILI
ADALETİN YÜZYILI

KISALTMALAR

AB	Avrupa Birliği
ACEP	Akıllı Teknolojilerin Ceza İnfaz Kurumlarına Entegrasyonu Projesi
ADM	Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Müdürlükleri
AİHM	Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi
BİPES	Bireyselleştirilmiş Personel Eğitim Sistemi
BM	Birleşmiş Milletler
CELSE	Mobil Avukat Bilgi Sistemi
CEPEJ	The European Commission for the Efficiency of Justice (<i>Avrupa Adaletin Etkinliği Komisyonu</i>)
GDPR	General Data Protection Regulation (<i>Avrupa Birliği Genel Veri Koruma Tüzüğü</i>)
HMGS	Hukuk Mesleklerine Giriş Sınavı
HMK	6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu
HSK	Hâkimler ve Savcılar Kurulu
İYÖS	İdari Yargı Ön Sınavı
TCK	5237 sayılı Türk Ceza Kanunu
TİHEK	Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
UTTS	Ulusal Taşıt Tanıma Sistemi
UYAP	Ulusal Yargı Ağı Projesi
YRS	Yargı Reformu Stratejisi

YARGI REFORMU STRATEJİSİ

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ	5
Hak ve Özgürlükler	6
Avrupa Birliği	8
Adalet Sisteminin İşleyişi	9
Üçüncü YRS Döneminde Kaydedilen Gelişmeler	11
Hazırlık Süreci	18
Kapsam	19
İzleme ve Değerlendirme Sistemi	19
YARGI REFORMU STRATEJİSİNİN TEMALARI	22
AMAÇ ve HEDEFLER	25
Amaç-1 Kurumsal Yapının Güçlendirilmesi ve Süreçlerin Yeniden Yapılandırılması	27
Amaç-2 İnsan Kaynakları Kapasitesinin Güçlendirilmesi	49
Amaç-3 Ceza Adaleti Sisteminin Etkinliğinin Artırılması	57
Amaç-4 Hukuk ve İdari Yargılama Süreçlerinin Etkinliğinin Artırılması	69
Amaç-5 Adalete Erişimin Kolaylaştırılması	79

Giriş

GİRİŞ

1. Demokratik hukuk devleti ilkesinin tahkimi, hukukun üstünlüğünü esas alan ve güven veren bir adalet sisteminin oluşturulması amacıyla başlatılan reform çalışmalarına 2009 yılı itibarıyla bir plan dahilinde devam edilmiştir. 2009 yılında ilk Yargı Reformu Stratejisi hazırlanmış ve bunu, 2015 ve 2019 yıllarında hazırlanan strateji belgeleri izlemiştir.
2. Bu Reform Belgeleri, sürekliliğe dayanan bir anlayışla köklü kurumsal değişikliklerin hayata geçirilmesini sağlamıştır. Her bir Yargı Reformu Stratejisi birbirini tamamlayan reform adımlarının atılmasına vesile olmuştur.
3. Yeni Reform Belgesi de şimdiye kadar kaydedilen gelişmelerin değerlendirilmesi ve sistemin ihtiyaç duyduğu yeniliklerin durum analizine dayalı olarak belirlenmesi suretiyle hazırlanmıştır. Belge, önceki çalışmaları tamamlayan ve yeni ihtiyaçları karşılayan bir yol haritası olarak anlaşılmalıdır.
4. Yeni Yargı Reformu Stratejisi ile “Türkiye Yüzyılı”nın en önemli gelecek temalarından biri olan adaletin etkinliğine yönelik yeni politika ve öncelikler ortaya konulmuştur.
5. Şimdiye kadar yürütülen çalışmalarla; hukuk devletinin güçlendirilmesi, hak ve özgürlüklerin korunup geliştirilmesi, etkin ve hızlı işleyen bir adalet sisteminin oluşturulması yönünde önemli mesafeler kaydedilmiştir. Yeni Yargı Reformu Stratejisi döneminde de reform çalışmaları bu eksen çerçevesinde kararlılıkla sürdürülecektir.

Hak ve Özgürlükler

6. Türkiye, 2002 yılından bu yana hayata geçirdiği politikalar ile demokrasi, hukukun üstünlüğü ve insan haklarının güçlendirilmesi konularındaki kararlılığını açıkça ortaya koymuştur. Bugüne kadar gerçekleştirilen köklü reformlar bu iradenin göstergesidir.
7. Bu Belge, 2025-2029 yılları arasındaki dönemde de demokrasinin ve hukukun üstünlüğünün güçlendirileceğine vurgu yapmaktadır. Yine, hak ve özgürlüklerin geliştirilmesine yönelik irade, Belgede yer alan reformların belirlenmesinde esas alınmıştır.
8. Türkiye’de yıllardır artmaya devam eden hak ve özgürlük bilinci, bu alandaki ilerlemenin en önemli itici güçlerinden olmuştur. Belge, hâlihazırda toplum genelinde ve yargı kamuoyu özelinde oluşan bu farkındalığın daha da artırılmasına katkı sağlayacaktır.
9. Yargı Reformu Stratejisi hazırlanırken insan haklarının tam manasıyla korunup geliştirilmesine, birey ile toplum veya uyumsuzluğun tarafları arasındaki hak ve yükümlülük dengesinin en adil şekilde sağlanmasına odaklanılmıştır. Öte yandan hakların kullanılmasında uluslararası alanda kabul gören ilke ve kuralların gözetilmesine önem verilmiştir.
10. İfade özgürlüğünün, demokrasi ve insan haklarının en önemli unsurlarından biri olduğu şüphesizdir. Geride bırakılan süreçte bu konuda başta Anayasa olmak üzere mevzuatta esaslı değişiklikler yapılmıştır. Bu dönemde de ifade özgürlüğünün korunup geliştirilmesi vazgeçilmez önceliklerden olacaktır.
11. Önceki yargı reformu stratejileri döneminde, kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkına ilişkin köklü reformlar gerçekleştirilmiştir. Tutuklamanın, istisnai bir koruma tedbiri olduğunu ortaya koyan bir dizi mevzuat düzenlemesi, bunların en önemlilerindedir. Bunun yanında diğer koruma tedbirleri için de benzer köklü değişikliklerle somut kriterler getirilmiştir. Bu yöndeki kazanımların korunması ve geliştirilmesi de önümüzdeki dönemin politikalarından biri olacaktır.

Demokrasi,
hukukun
üstünlüğü
ve insan
hakları

İfade
özgürlüğü

YARGI REFORMU STRATEJİSİ

12. Dördüncü Yargı Reformu Stratejisi'nin en önemli önceliklerinden biri de makul sürede yargılanma hakkının güvencelerinin artırılmasıdır. Bu kapsamda yargılama usullerine, teşkilat yapısına, insan kaynaklarına ve teknik altyapıya ilişkin birçok çalışma alanı belirlenmiştir.
13. Adalete erişim, kapsamlı bir yaklaşımı gerektiren temel haktır. Yargı hizmetlerine eşit ve kolay erişim kapsamında, şimdiye kadar önemli gelişmeler yaşanmıştır. Belge kapsamında bu kapsayıcı yaklaşımın sürdürülmesi ve adalete erişim kapasitesinin olabildiğince artırılması amaçlanmaktadır.
14. Adalete erişimin geliştirilmesi, hak arama yollarının etkinliğinin sağlanmasına bağlıdır. Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru, bilgi edinme hakkı, Kamu Denetçiliği Kurumu, Kişisel Verileri Koruma Kurumu, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu gibi yapısal ve köklü yenilikler buna hizmet etmektedir. Diğer yandan Yüksek Askerî Şûra ile Hâkimler ve Savcılar Kurulunun meslekten çıkarma kararlarına karşı yargı yolunun açılması, askerî yargının kaldırılması, istinaf kanun yolunun getirilmesi gibi bazı gelişmeler de bu kapsamda sayılmalıdır. Yeni dönemin öne çıkan politikalarından biri de hak arama yollarının daha da güçlendirilmesi olacaktır.
15. Mağdurların yeterli güvenceye sahip olduğu, telafi edici bir adalet sisteminin oluşturulması da önem taşımaktadır. Adalet sistemine güvenin tam olarak tesis edilmesi ancak bu şekilde mümkün olacaktır. Bundan hareketle ceza adaleti sisteminde mağdur odaklı yeni politikalar hayata geçirilecektir.
16. Yargı alanında planlı reform döneminin en önemli araçlarından biri de İnsan Hakları Eylem Planı'dır. Bu Yargı Reformu Stratejisi'ni takiben yeni bir İnsan Hakları Eylem Planı hazırlanacaktır. Böylece Türkiye Yüzyılı'nın insan hakları alanındaki gelişmeleri daha da ileriye götürecek yeni yaklaşımının ayrıntıları ortaya konulacaktır.

Makul
sürede
yargılanma
hakkı

Adalete
erişim ve
hak arama
yolları

Mağdur
odaklı
yaklaşım

Avrupa Birliği

17. Avrupa Komisyonu'nun 2024 Türkiye Raporu'nda da belirtildiği üzere Türkiye, Avrupa Birliği için kilit bir ortak ve aday ülkedir. Aynı Raporda, Türkiye ile iş birliğine ve karşılıklı yarara dayalı bir ilişki geliştirilmesinde AB'nin stratejik çıkarı olduğu belirtilmiştir.¹
18. Katılım müzakerelerinin hızlandırılması ve başarıyla sonuçlandırılması AB için önemli fırsatlar sunacaktır. Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne tam üyeliği; AB'nin kültürel çeşitliliğini artıracak, barış ve istikrarın korunmasına yönelik ortak çabaları güçlendirecek ve AB'nin küresel bir aktör olarak etkisini artırmasına da çok önemli katkılar sağlayacaktır.
19. Müzakere sürecinde yer alan "Yargı ve Temel Haklar" başlıklı 23. Fasil özel bir öneme sahiptir.² 23. Fasıla ilişkin olarak Türkiye'nin ilk Yargı Reformu Stratejisi 2009 yılında hazırlanmış ve 2015 yılında yenilenmiştir. 2019-2023 yılları arasındaki dönemi kapsayan Üçüncü Yargı Reformu Stratejisi'nin uygulama döneminin sona ermesi üzerine hazırlanan bu Belge, Dördüncü Yargı Reformu Stratejisi'dir. Bu belgeler AB'nin genişleme sürecinde oluşturduğu Kopenhag Kriterleri³ ve Türkiye'nin müzakere sürecinde yer alan 23. Fasil'a uygun bir yol haritası niteliğindedir.

1 https://www.ab.gov.tr/siteimages/birimler/kpb/2024_trkiye_report_tr.pdf

2 **Yargı ve Temel Haklar başlıklı 23. Fasilın kapsamı:**

Yargı ve temel haklar alanındaki AB politikaları ile Birliğin özgürlük, güvenlik ve adalet alanı olarak korunması ve geliştirilmesi amaçlanmaktadır. Bu bağlamda AB üyeliği için aday ülkelerin bağımsız ve etkin çalışan bir yargı tesis etmeleri beklenmekte olup; hukukun üstünlüğü ilkesinin korunması bakımından mahkeme kararlarının tarafsızlığı, bütünlüğü ve yüksek standardı önem arz etmektedir. Adil yargılanma hakkının tesisi için yasal güvenceler ve yolsuzlukla etkin bir şekilde mücadele fasıl kapsamında üyelik için aranan koşullar arasında yer almaktadır. Bununla birlikte aday ülkelerden, müzakere süreci sonunda AB müktesebatı ve Temel Haklar Şartı ile güvence altına alınan hak ve özgürlüklere riayet edilmesini sağlaması beklenmektedir. <https://www.ab.gov.tr/88.html>

3 22 Haziran 1993 tarihinde yapılan Kopenhag Zirvesi'nde, Avrupa Konseyi, Avrupa Birliği'nin genişlemesinin Merkezi Doğu Avrupa Ülkelerini kapsayacağını kabul etmiş ve aynı zamanda adaylık için başvuruda bulunan ülkelerin tam üyeliğe kabul edilmeden önce karşılaması gereken kriterleri de belirtmiştir. Bu kriterler siyasi, ekonomik ve topluluk mevzuatının benimsenmesi olmak üzere üç grupta toplanmıştır. <https://www.ab.gov.tr/88.html>

YARGI REFORMU STRATEJİSİ

20. Belge; insan onurunun korunması, özgürlüklerin geliştirilmesi, demokrasi, hukukun üstünlüğü ve insan hakları gibi kavramların eşitlik temelinde var olmasını benimsemektedir. Bu nedenle Türkiye'nin Strateji Belgeleri ile somutlaşan reform iradesi Avrupa Birliği'ne üyelik süreciyle ilgili siyasi hedeflerin de ötesine geçecek şekilde bu ortak değerlerin gereklilikleri ve toplumun ihtiyaçları esas alınarak belirlenmektedir.

Adalet Sisteminin İşleyişi

21. Yargı bağımsızlığı ve tarafsızlığı, hukuk devletinin en önemli unsurlarıdır. Geride bırakılan süreçte, hukuk devletinin bu önemli unsurlarının güçlendirilmesi için anayasal düzeyde önemli değişiklikler yapılmıştır. Yargı Reformu Stratejisi'nde ise güncel anayasa değişikliği sürecinde yargıya ilişkin düzenlemelerin bu evrensel ilke çerçevesinde ele alınmasına yönelik yaklaşım vurgulanmıştır.
22. Adil yargılanma hakkının eksiksiz biçimde korunması, sürekli ve kesintisiz önlemler alınmasını gerektirmektedir. Bu gereklilikten hareketle yargılama usullerini sadeleştirmek ve sistemin organizasyon yapısını güçlendirmek, bu alanda yürütülecek önemli çalışmalardan olacaktır. Atılacak adımlar, davaların görülme sürelerini kısaltacak ve uyuşmazlıkların makul sürede çözülmesini sağlayacaktır.
23. Uyuşmazlıkların önlenmesi ya da yargıya taşınmadan kaynağında çözümlenmesi de yargının iş yükünün karşılanabilir düzeyde tutulabilmesi adına önem taşımaktadır. Bunun sağlanabilmesi için toplumda iletişim ve müzakere kültürünün daha da geliştirilmesi elzemdir. Bu bağlamda dava öncesi alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemlerinin kapsamının genişletilmesi önemli bir politika olarak benimsenmiştir. Bu Yargı Reformu Stratejisi ile alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemlerinin, sistem içindeki yerinin daha da güçlendirilmesi hedeflenmiştir.

Yargı
bağımsızlığı
ve
tarafsızlığı

Alternatif
çözümler

24. Adil yargılanma hakkı; Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 6., Anayasa'nın 36 ve 141. maddeleriyle güvence altına alınmıştır. Bu hükümler, makul sürede yargılanma hakkının temin edilmesine yönelik tedbirler alınması zorunluluğunu doğurmaktadır. Makul sürede yargılanma hakkının güçlendirilmesi, tarafları maddi ve manevi baskıdan koruyacak ve adalete olan güveni artıracaktır. Yargılamaların makul sürede ve isabetli bir şekilde sonuçlandırılması, nitelikli insan kaynağının yanında sadeleştirilmiş ve süreçleri hızlandıran yargılama usullerinin hayata geçirilmesiyle mümkündür. Bu kapsamda yargısal performansın artırılması, yargılama sürelerinin usuli güvenceler altında kısaltılması ve nihayet adil yargılanma hakkının bütün unsurlarıyla eksiksiz olarak sağlanması amacına hizmet edecek çalışmalar yürütülmesi temel öncelik olarak belirlenmiştir.
25. Reform sürecinin önemli bir amacı da yatırım ortamının daha da iyileştirilmesi olacaktır. Bu konuda geride bırakılan süreçte önemli çalışmalar yapılmıştır. Belge döneminde de başta hukuk yargılamaları ve savunma hakkı olmak üzere birçok konuda atılacak adımlar yatırım ortamının daha da iyileştirilmesine katkı sağlayacaktır. Makul sürede yargılanma hakkına yönelik diğer faaliyetler de bu açıdan önem arz etmektedir. Bu çerçevede hukuki güvenlik ve öngörülebilirliğin güçlendirilmesi hedeflenmektedir.
26. İyi işleyen bir adalet sistemi ancak yetkin bir insan kaynağı ile mümkün olacaktır. Bundan hareketle reform çalışmalarının en önemli alanlarından biri de hukuk eğitimi olacaktır. Uygulama döneminde ayrıca hâkim ve savcılarının mesleğe hazırlık dönemi ve meslek içi eğitiminin kalitesinin artırılması, adalet personelinin daha nitelikli ve farklı alanları da içerecek bir şekilde eğitilmesi hususları öne çıkan konu başlıkları arasında olacaktır.

Adil
yargılanma
hakkı

Yatırım
ortamı
için
hukuki
güvenlik

Yetkin
insan
kaynağı

Üçüncü YRS Döneminde Kaydedilen Gelişmeler

Mevzuat Değişiklikleri

27. Terörle Mücadele Kanunu'nun 7. maddesine "Haber verme sınırlarını aşmayan veya eleştiri amacıyla yapılan düşünce açıklamaları suç oluşturmaz." hükmü getirilerek ifade özgürlüğünün genişletilmesine yönelik önemli bir adım atılmıştır.
28. İfade özgürlüğünün güçlendirilmesi amacıyla bölge adliye mahkemesi ceza dairelerinde kesinleşen bazı kararların temyiz edilebilmesine imkân tanınmıştır.
29. Birlikte işlenmiş suçlarla ilgili olarak temyiz sürecinde Yargıtay tarafından lehe bozma kararı verilebilmesi ihtimalinin bulunduğu hâllerde, temyiz kanun yoluna başvurulamaması nedeniyle istinaf aşamasında kesinleşen kararın infazının ertelenmesine veya durdurulabilmesine yasal olanak sağlanmıştır.
30. Soruşturma aşaması için ayrı bir azami tutukluluk süresi belirlenerek bu sürelerin aşılması hâlinde tutukluluğun yasa gereğince sona ermesi sağlanmıştır. Ayrıca suça sürüklenen çocuklar bakımından daha kısa tutukluluk süreleri belirlenmiştir.
31. Önödeme müessesesi revize edilerek uygulanabilirliği artırılmıştır.
32. Kamu davasının açılmasının ertelenmesi kurumunun kapsamı genişletilmiş ve çocuklara özgü kamu davasının açılmasının ertelenmesi modeli geliştirilmiştir.
33. Cumhuriyet savcılarının daha etkili soruşturma yapabilmelerini sağlamak amacıyla iddianamenin iadesi müessesesinin etkinliğini artıracak düzenleme yapılmıştır.

34. Alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemlerinden biri olan uzlaştırma kurumunun kapsamı genişletilmiş ve etkinliği artırılmıştır.
35. Alternatif infaz usulleri geliştirilmiş, infaz sisteminin etkinliğine yönelik düzenlemeler yapılmış; yaşlı, kadın ve çocukların cezasının konutta çektirilmesinin kapsamı genişletilmiştir.
36. Maruz kaldıkları ağır bir hastalık, engellilik veya kocama nedeniyle hayatlarını ceza infaz kurumlarında yalnız idame ettiremeyen altmış beş yaşını bitirmiş hükümlülerin cezasının, denetimli serbestlik tedbiri altında infaz edilmesine imkân sağlanmıştır.
37. Hapis cezalarının hafta sonu, geceleyin veya konutta infazına ilişkin infaz usulünün kapsamı genişletilmiştir.
38. Kadınlar ve yaşlılar için öngörülen konutta infaz usulünün ceza sınırı artırılmış çocuklar da bu usule dâhil edilmiştir. Yeni doğum yapan kadın hükümlüler için de cezalarını konutunda infaz edebilme imkânı getirilmiş ve hamile kadınların cezasının ertelenebileceği hükme bağlanmıştır.
39. Cezaların infazı sürecinde verilecek tüm kararların uzmanlaşmış hâkimler tarafından verilmesi amacıyla infaz hâkimliği kurumunun kapasitesi güçlendirilmiştir.
40. Cumhuriyet savcısının infaza ilişkin verdiği kararlara karşı infaz hâkimliğine şikâyet başvurusunda bulunulabilmesine imkân tanınmıştır.
41. Hükümlülerin iyi hâline ilişkin değerlendirmenin, infazın tüm aşamalarında ve 6 ayda bir olacak şekilde yapılması uygulaması getirilmiştir. Ayrıca iyi hâl değerlendirmelerinin daha etkin yapılabilmesi için ilgili kurulların yapısı revize edilmiştir.

YARGI REFORMU STRATEJİSİ

42. Zorunlu ve ivedi durumlarda Cumhuriyet başsavcılığının hapis cezasının infazına 6 ay ara verebilmesine ilişkin yetkisi, 1 yıla çıkarılmıştır.
43. Hükümlülerin eş veya çocuklarının sürekli hastalık veya malullükleri hâlinde cezanın infazına ara verilebilmesine imkân tanınmıştır.
44. Kanunda, katalog hâlinde belirtilen suçların işlendiği hususunda tutuklama nedeninin var sayılabilmesi için somut delillere dayanan kuvvetli şüphe sebeplerinin varlığı şart koşulmuştur.
45. Tutuklamaya, tutuklamanın devamına veya tahliye isteminin reddine ilişkin kararlarda; adli kontrol uygulamasının yetersiz kalacağını gösteren delillerin somut olgularla gerekçelendirilerek kararda açıkça gösterilmesi zorunluluğu getirilmiştir.
46. Mesai saatleri dışında yakalanan kişilerin belirlenen tarihte yargı mercii önünde hazır bulunmayı taahhüt etmesi durumunda serbest bırakılması imkânı getirilmiştir.
47. Adli kontrol tedbirine yönelik süre sınırı getirilmiştir. Ayrıca çocuklar bakımından bu sürelerin yarı oranında uygulanacağı hüküm altına alınmıştır.
48. Kasten öldürme, kasten yaralama, eziyet ve kişiyi hürriyetinden yoksun kılma suçlarına ilişkin nitelikli haller arasına failin söz konusu fiilleri boşandığı eşine karşı işlemesi hâli de eklenmiştir.
49. Bazı suçlar bakımından seri muhakeme ve basit yargılama usulleri sisteme kazandırılmıştır.
50. Hâkimlik ve savcılık mesleklerine girişteki mülakat sınavına yüksek mahkemeler ve HSK temsilcilerinin de katılması yönünde düzenleme getirilerek mülakatın geniş temsile dayalı bir heyet tarafından yapılması sağlanmıştır.

51. Adalet personeli alımına ilişkin sınavlarda adalet meslek yüksekokulları yanında mesleki ve teknik liselerin adalet alanlarından mezun olanlara da öncelik tanınmasına ilişkin düzenleme yapılmıştır.
52. Hâkim ve savcılarının mesleklerine daha iyi hazırlanabilmeleri amacıyla Türk Yargı Sistemi'ne "Hâkim ve Savcı Yardımcılığı" müessesesi kazandırılmıştır.
53. Hukuk eğitiminde kaliteyi artırmak amacıyla "Hukuk Mesleklerine Giriş Sınavı" uygulanmaya başlanmıştır.⁴ Bu sınavla hukuk mesleklerinde görev yapacakların niteliklerinin artırılması ve liyakat ilkesinin ön plana çıkarılması hedeflenmiştir.
54. Tazminat Komisyonu'nun yapısı yenilenerek görev alanına makul sürede yargılanma hakkının ihlali ve koruma tedbirlerinden kaynaklanan zararların tazminine ilişkin başvurular da alınmıştır.
55. İcra daireleri tarafından yerine getirilen çocuk teslimine veya çocukla kişisel ilişki kurulmasına dair görev, uzmanlar aracılığıyla yerine getirilmek üzere adli destek ve mağdur hizmetleri müdürlüklerine verilmiştir.
56. Ticaret ile fikrî ve sınai haklar alanındaki ihtisas mahkemelerinin yargı çevresinin, il ve ilçe sınırlarına bakılmaksızın Adalet Bakanlığının önerisi üzerine Hâkimler ve Savcılar Kurulu tarafından belirleneceği hükmü getirilmiştir.
57. İdari yargı mercilerince verilen nihai kararların gerekçesiyle birlikte en geç otuz gün içinde yazılmasına yönelik düzenleme yapılmıştır.
58. Borçluya, haczedilen mallarını rızaen satma hakkı tanınmıştır.
59. İcra harç ve masrafları azaltılmış ve borcun icralarda taksitle ödenmesinde damga vergisinin alınması usulü kaldırılmıştır.

4 İlk Hukuk Mesleklerine Giriş Sınavı (2024-HMGS) ile İdari Yargı Ön Sınavı (2024-İYÖS), 29 Eylül 2024 tarihinde yapılmıştır.

YARGI REFORMU STRATEJİSİ

60. Yeni düzenlemelerle borçlu ve alacaklı arasındaki hassas denge korunmak suretiyle satış süreci hızlandırılmış, e-satış uygulamasına geçilmiş ve bu sayede takip sürecindeki giderler azaltılmıştır.
61. Yediemin depolarında muhafazasına gerek kalmayan malların daha etkin bir şekilde tasfiyesi sağlanmıştır.
62. Hukuk yargılamalarında basit ve yazılı yargılama usulünde ön inceleme aşamasına ilişkin yeni düzenlemeler getirilerek yargılama süreçlerinin etkinliği artırılmıştır.
63. Adli yardım kapsamında barolara tahsis edilen mali kaynağın artırılması için Avukatlık Kanunu'nda düzenleme yapılmıştır.
64. Tüketici uyuşmazlıkları, kira ilişkisinden kaynaklanan uyuşmazlıklar, ortaklığın giderilmesine ilişkin uyuşmazlıklar, kat mülkiyetinden kaynaklanan uyuşmazlıklar, komşuluk hakkı ile ilgili uyuşmazlıklar ve tarımsal üretim sözleşmelerine ilişkin uyuşmazlıklar dava şartı arabuluculuk kapsamına alınmıştır.

İdari Faaliyet ve Uygulamalar

65. İnsan Hakları Eylem Planı, 2 Mart 2021 tarihinde açıklanmıştır.
66. İstinaf incelemesi yapan bölge adliye mahkemelerinin sayısı 17'ye, bölge idare mahkemelerinin sayısı 9'a çıkartılmış ve bu mahkemelerin daire ve üye sayıları artırılarak istinaf sistemi güçlendirilmiştir.
67. Yargılamaların makul sürede tamamlanması için 2018 yılında adli yargıda 6.301 olan mahkeme sayısı 8.399'a, idari yargıda ise 195 olan mahkeme sayısı 233'e çıkartılmıştır.
68. Hâkim ve Cumhuriyet savcısı sayısının iş yüküyle orantılı hâle getirilmesi amacıyla 2018 yılında 19.429 olan hâkim ve savcı sayısı 25.692'ye yükseltilmiştir.

69. Toplam personel sayısı 2018 yılında 123.175 iken bu sayı 180.819'a yükseltilmiştir. Ayrıca Personel Eğitim Merkezlerinin sayısı ve kapasitesi artırılmıştır.
70. Adalet teşkilatında kullanılan bilişim sistemi yeni teknoloji ve uygulamalarla zenginleştirilmiştir. Avrupa Adalet Etkinliği Komisyonu'nun (CEPEJ) 2022 Raporu'nda, Türkiye bilgi teknolojileri kullanımında 49 ülke arasında 4. sırada yer almıştır.
71. Avukatların yargısal faaliyetlere bilişim sistemi üzerinden erişebilmesi amacıyla (Avukat Portal ve CELSE) yeni uygulamalar geliştirilmiştir.
72. Hukuk fakültelerine girişte aranan başarı sıralaması 190 binden 125 bine çekilerek, daha başarılı öğrencilerin hukuk fakültelerine girmeleri sağlanmıştır.
73. Meslek içi eğitimler, hâkim ve savcılarının terfilerinde dikkate alınan kriterlerden biri olmuştur.
74. Bazı avukatlık hizmetlerindeki Katma Değer Vergisi oranı düşürülmüştür.
75. Yurt dışında yaşayanların dış temsilciliklerde yaptıkları noterlik işlemlerinin bir örneğinin Türkiye'de en yakın noterden anında alınabilmesi sağlanmıştır.
76. "Bilirkişilerin Uyacağı Rehber İlkeler ve Bilirkişi Raporlarında Bulunması Gereken Standartlar" belirlenmiştir.
77. "Suç Mağdurlarının Desteklenmesine Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi" ile mağdur hakları kurumsal bir altyapıya kavuşturulmuştur.
78. İcra hizmetlerinin uzmanlaşmış alt bürolar aracılığıyla yürütülmesi amacıyla "Yeni İcra Dairesi Modeli"ne geçilmiştir.⁵

⁵ Yeni İcra Dairesi Modeli 6 alt bürodan oluşmaktadır. Bu bürolar: Danışma ve Kalite Yönetim Bürosu, Esas Bürosu, Haciz Bürosu, Satış Bürosu, Mali İşlemler Bürosu, Dosya ve Arşiv Bürosu olarak adlandırılmıştır.

YARGI REFORMU STRATEJİSİ

79. Çocuklara yönelik tüm adli işlemlerin çocuk dostu usuller uygulanarak yerine getirilmesi amacıyla çocuk ağır ceza mahkemesi, çocuk mahkemesi, Cumhuriyet savcılığı çocuk bürosu ve adli destek ve mağdur hizmetleri müdürlüklerinin⁶ bir arada bulunduğu Çocuk Adalet Merkezlerinin oluşturulmasına başlanmıştır.
80. “Türk Yargı Etiği Bildirgesi”, Hâkimler ve Savcılar Kurulu tarafından kabul edilerek kamuoyu ile paylaşılmıştır.⁷
81. Hâkim ve Cumhuriyet savcılarının kararlarının, Anayasa Mahkemesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarına uygunluğu meslekte yükselme değerlendirmesinde ve mesleki denetimde ele alınması gereken ölçütler arasına alınmıştır.
82. Makul sürede yargılanma hakkının daha etkin korunması için HSK bünyesinde “Yargıda Performans Ölçüm ve Takip Merkezi” kurulmuştur.
83. Maddi durumu elverişli olmayan kişilerin, adli yardıma başvuru usulünü kolaylaştıran uygulamalar hayata geçirilmiş ve arabuluculuk hizmetlerinde adli yardım hizmeti sunulması sağlanmıştır.
84. UYAP sisteminde yer alan ilgili ekranlarda düzenlemeler yapılarak suça sürüklenen çocuklarla ilgili dosyaların öncelikli olarak görülmesine yönelik düzenleme yapılmıştır.
85. “Hukuk Klinikleri Uygulaması” yaygınlaştırılmıştır.
86. Makul sürede yargılanma hakkının güçlendirilmesi için Adli Tıp Kurumu birimlerinde “Hedef Süre Uygulaması” hayata geçirilmiştir.

6 Adli süreçte mağdurlara ve özellikle kırılgan gruplara yönelik onarıcı adalet ve sosyal hukuk devleti ilkeleri çerçevesinde etkin, sürdürülebilir ve ulaşılabilir bir mağdur destek sistemi kurulması amacıyla gerçekleştirilen çalışmalar sonucunda, suç mağdurlarına yönelik bilgilendirme, yönlendirme, psiko-sosyal destek hizmetlerini sunmak üzere Adalet Bakanlığı Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Dairesi Başkanlığı'na bağlı olarak Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Müdürlükleri (ADM) kurulmuştur. Toplam 171 mahalde faaliyet gösteren bu müdürlüklerde; 30 müdür, 88 müdür yardımcısı, 504 psikolog, 693 sosyal çalışmacı ve 274 pedagoğ olmak üzere toplam 1589 personel görev yapmaktadır.

7 <https://www.hsk.gov.tr/Eklentiler/Dosyalar/41eab89-7c48-44ac-b3de-575ee357691c.pdf>

Hazırlık Süreci

87. Hazırlık sürecinde adalet alanındaki ulusal ve uluslararası gelişmeler incelenmiş, paydaşların görüşleri dikkate alınmış ve adalet istatistiklerine dayalı analizler yapılmıştır. Ayrıca üst politika belgeleri ele alınmış, geniş katılım ve geniş temsil ilkeleri gözetilerek iç ve dış paydaş anketleri yapılmıştır.
88. Hâkimler ve Savcılar Kurulu, Yüksek Mahkemeler, Cumhurbaşkanlığı Hukuk Politikaları Kurulu, Türkiye Adalet Akademisi, Türkiye Barolar Birliği ve Barolar, Yükseköğretim Kurulu ve Hukuk Fakülteleri, Türkiye Noterler Birliği, Türkiye İnsan Hakları Eşitlik Kurumu, Kişisel Verileri Koruma Kurumu ve Kamu Denetçiliği Kurumunun konuya mahsus yazılı görüşleri alınmış ve toplantılar düzenlenmiştir.
89. Yurt dışında görev yapmakta olan adalet müşavirlerinden başta iyi uygulama örnekleri olmak üzere görev yapılan ülke uygulamalarına ilişkin görüş ve bilgi temin edilmiştir.
90. Yüksek yargıda, istinafta ve ilk derece mahkemelerinde görev yapan yargı mensupları ve sivil toplum kuruluşlarıyla değerlendirme toplantıları yapılmıştır.
91. Oluşturulan internet sitesi aracılığıyla vatandaşların görüş ve önerileri alınmıştır. Bakanlığa ulaşan görüş ve öneri sayısı 56 bini geçmiştir.
92. Avrupa Birliği, Avrupa Konseyi, Venedik Komisyonu ve diğer uluslararası kuruluşların rapor ve değerlendirmeleri ile AİHM içtihatları dikkate alınmıştır. Ayrıca Avrupa Konseyi ve Avrupa Birliği temsilcileriyle yargı reformu süreciyle ilgili görüşmeler gerçekleştirilmiştir.
93. AB projelerinin çıktılarında istifade edilmiştir.

Kapsam

94. Yargı Reformu Stratejisi'nde 5 amaç, 45 hedef ve 264 faaliyet yer almaktadır.
95. Belge'de yer alan amaç, hedef ve faaliyetler hazırlık süreci kapsamında vatandaşlarımız ile kurum ve kuruluşlardan gelen görüş ve önerilerin analiz edilmesi suretiyle kaleme alınmıştır.
96. Önceki yargı reformu stratejilerinde olduğu gibi Belge'nin yayımlanmasını takiben açık ve ölçülebilir bir "Eylem Planı" hazırlanacaktır.

İzleme ve Değerlendirme Sistemi

97. Üçüncü Yargı Reformu Stratejisi için bir internet sitesi ve elektronik izleme sistemi kurulmuştur. Bu sayede Belge'nin uygulama dönemi içerisinde öngörülen faaliyetlerin takibi sürekli ve düzenli olarak yapılmıştır.
98. Bu Belge'nin uygulanma durumunun da etkin bir şekilde izlenmesi ve faaliyetlerin takibinin yapılması amacıyla elektronik izleme ve değerlendirme sistemi aracılığıyla hazırlanacak dönemsel uygulama raporlarının internet sitesi üzerinden kamuoyu ile paylaşılması sağlanacaktır.

VİZYON

HUKUKUN ÜSTÜNLÜĞÜNÜ ESAS ALAN,
GECİKMİYEN VE ÖNGÖRÜLEBİLİR
BİR ADALET SİSTEMİ

TEMALAR

1

HUKUKUN ÜSTÜNLÜĞÜ:

Yargı Bağımsızlığı
ve Tarafsızlığı

2

HUKUKİ GÜVENLİK:

Makul Süre,
Hızlılık,
Öngörülebilir ve
Çözüm Merkezli
Adalet

3

YARGININ ETKİNLİĞİ:

Sadeleştirilmiş,
Kolaylaştırılmış,
Verimliliği Esas
Alan Süreç ve
Uygulamalar

4

**GÜVEN VE
MEMNUNİYET:**

Adalet Kolay
Erişim, Onarıcı ve
Telaflı Edici Adalet
Uygulamaları ile
Toplumsal Güven
İçin Etkin Ceza
Adaleti Sistemi

5

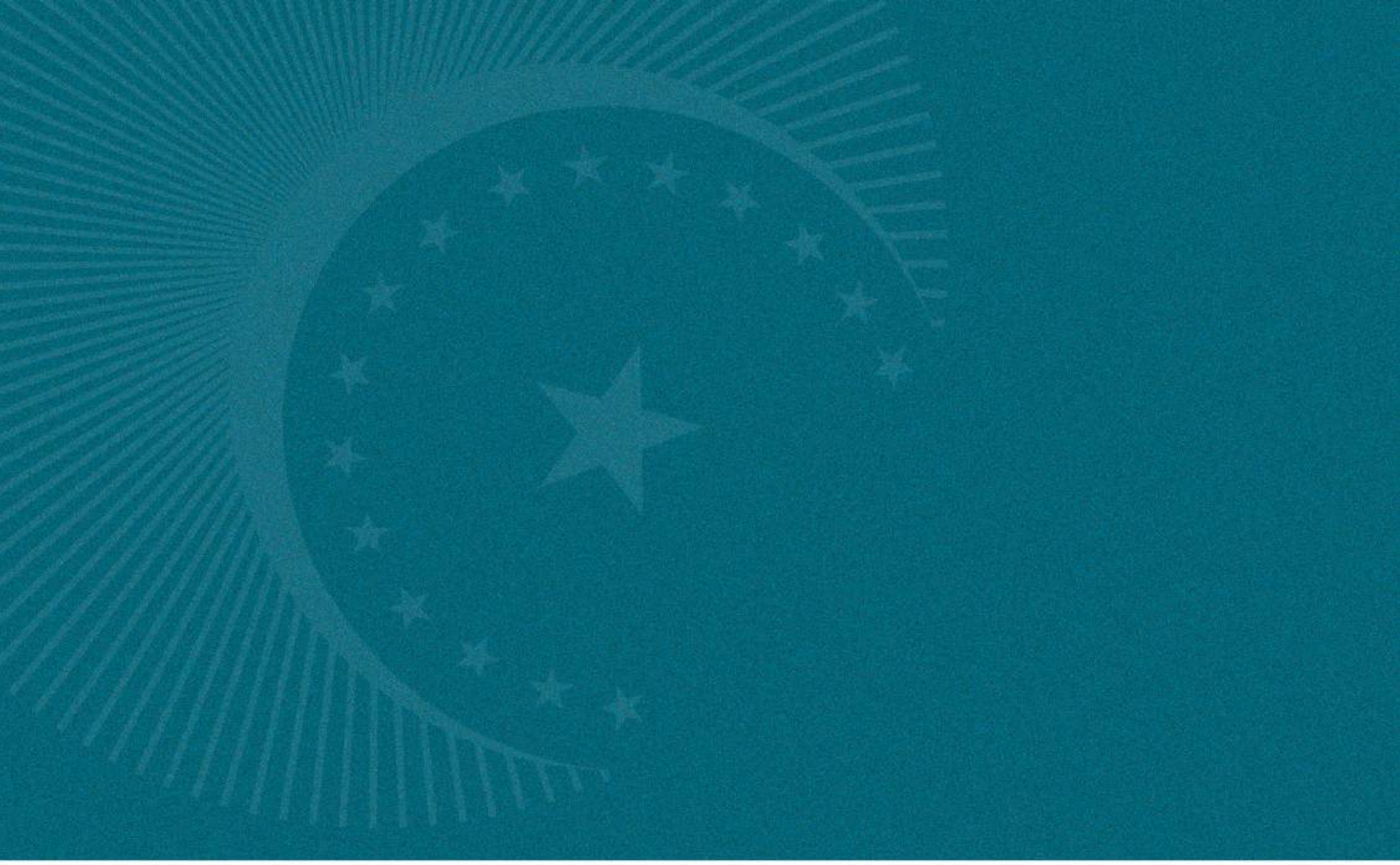
**TEKNOLOJİ
DESTEKLİ ADALET:**

Adalet Hizmetleri
ile Adli Bilimlerde
Dijital Dönüşüm ve
Yapay Zekâ

6

**MESLEKİ
YETKİNLİK:**

Değerlere Dayalı
Hukuk Eğitimi
ve Liyakat Esaslı
Uygulamalar

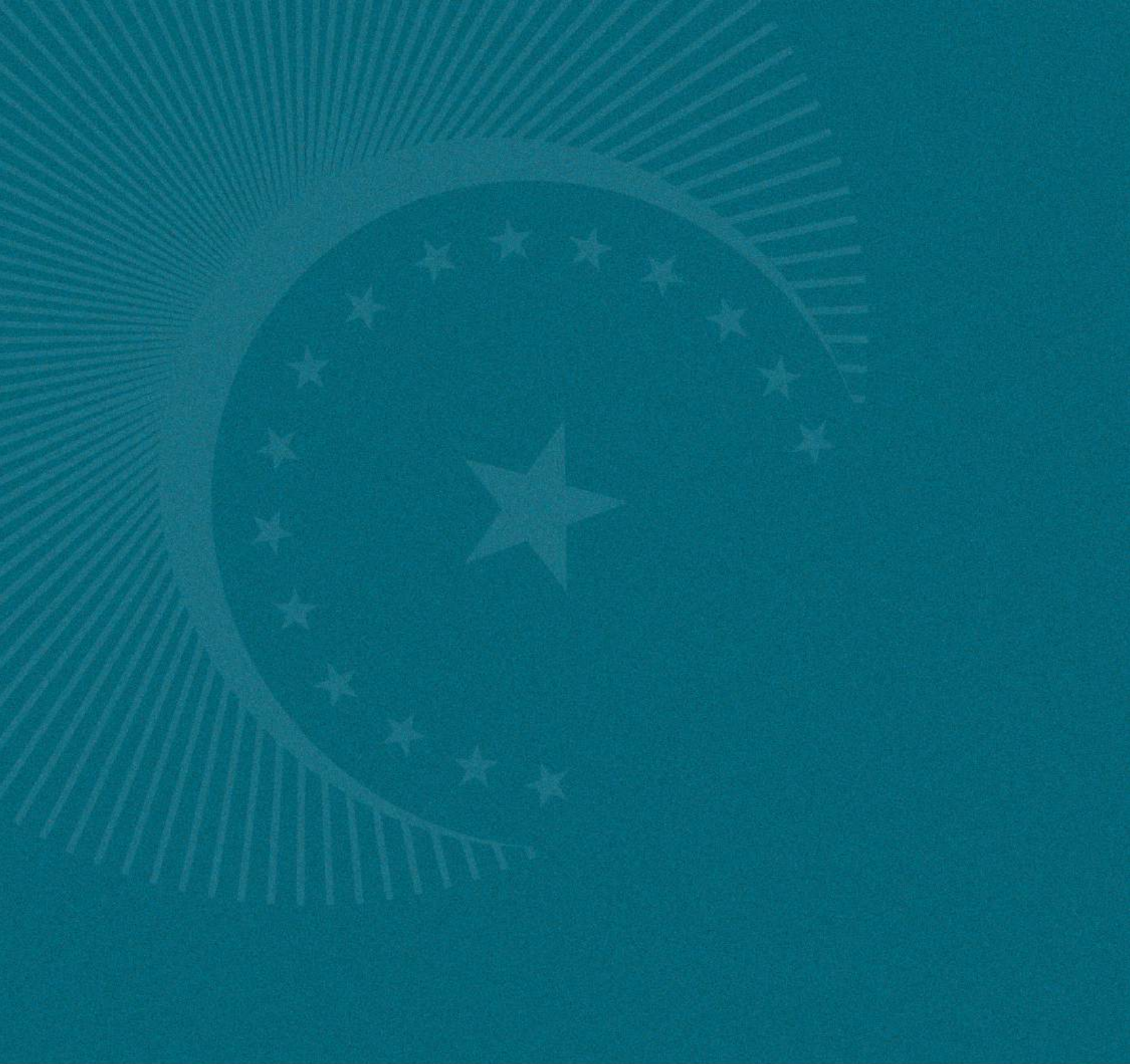

45 Hedef

264 Faaliyet

Amaçlar

- 1 Kurumsal Yapının Güçlendirilmesi ve Süreçlerin Yeniden Yapılandırılması
- 2 İnsan Kaynakları Kapasitesinin Güçlendirilmesi
- 3 Ceza Adaleti Sisteminin Etkinliğinin Artırılması
- 4 Hukuk ve İdari Yargılama Süreçlerinin Etkinliğinin Artırılması
- 5 Adalete Erişimin Kolaylaştırılması

18 Hedef
107 Faaliyet

1

Amaç

Kurumsal Yapının Güçlendirilmesi ve
Süreçlerin Yeniden Yapılandırılması

Adalet hizmetlerinin gecikmeksizin verimli ve vatandaş odaklı bir şekilde sunulması amacıyla yargıda kurumsal yapının güçlendirilmesi önem taşımaktadır. Etkinlik, verimlilik, performans gibi kavramlar da adil yargılanma hakkına hizmet ettiği sürece anlamlıdır. Belge'de yer verilen hedef ve faaliyetler; kurumsal ve teknolojik altyapının geliştirilmesine, adil yargılanma hakkı ekseninde süreçlerin hızlandırılmasına ve nihayetinde adalete olan güvenin daha da güçlendirilmesine yöneliktir.

İnsan haklarının korunması ve geliştirilmesi, temel bir öncelik olarak ele alınmıştır. Bu amaçla insan hakları duyarlılığını artıracak ve hakların daha etkin bir şekilde korunmasını sağlayacak bir "İnsan Hakları Eylem Planı" hazırlanması ve uygulanması Belge'nin ilk hedefleri arasında yer almaktadır.

Geride bırakılan süreçte Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'yla kişisel verilerin işlenmesinde özel hayatın gizliliğinin ve veri mahremiyetinin korunması sağlanmıştır. Bu Kanun'la ayrıca Kişisel Verileri Koruma Kurumu oluşturulmuştur. Bu düzenlemeler sisteme kazandırılan köklü reformlardan biridir. Yeni reform döneminde kişisel verilerin korunmasına ilişkin mevzuat ve uygulamanın daha da geliştirilmesi hedeflenmektedir.

Önceki dönemde, insan haklarının korunması ve geliştirilmesi amacıyla ulusal önleme mekanizması görevini yerine getirmek üzere Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu kurulmuştur. Kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, ayrımcılığın önlenmesi, işkence ve kötü muameleyle etkin müca-

dele edilmesi konularında faaliyet gösteren TİHEK'in bu Belge döneminde de kurumsal yapısının güçlendirilmesine yönelik yeni çalışmalar yapılması planlanmıştır.

Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru yolu da sisteme dâhil olan en önemli reformlardan biri olmuştur. Bu başvuru yolunun daha da güçlendirilmesi ve uygulamada karşılaşılan bazı sorunların giderilmesi amacıyla yapılacak düzenlemeler, insan haklarının daha etkin korunması amacına hizmet edecektir.

Aynı amaca hizmet etmek üzere ceza adaleti sisteminin daha etkin bir yapıya kavuşturulması ve ihtisaslaşmanın artırılması için ceza mahkemelerinin görev alanlarının yeniden düzenlenmesi planlanmıştır. Bu sayede özellikle karmaşık ve teknik bilgi gerektiren davalarda çok daha isabetli ve hızlı sonuç almaya elverişli bir yapı kurulmuş olacaktır.

Uygulama döneminde adalete erişimin kolaylaştırılması hedefi kapsamında, ihtiyaç duyulan bölgelerde yeni adliye ve idare mahkemelerinin kurulması planlanmaktadır. Bu konudaki ihtiyaç iş yükü analizleri çerçevesinde belirlenecektir.

Yargı süreçlerinin hızlandırılması amacıyla tespit ve istinabe işlemlerinden kaynaklanan gecikmelerin önüne geçilmesi için münhasıran bu işlere bakacak mahkemelerin belirlenmesi ve bu işlemlerde bilişim teknolojilerinin kullanılması hedeflenmektedir. Bu düzenlemeler, iş yoğunluğunun azaltılmasının yanı sıra yargılama süreçlerinin daha verimli işlemesine de katkı sağlayacaktır.

YARGI REFORMU STRATEJİSİ

Mahkemelerin performans ve verimliliğini izlemek için veri temelli analizlere dayalı bir sistem geliştirilecek ve bu sistem aracılığıyla yargısal süreçler hukuki dinlenme hakkına ilişkin ilkelerde öngörülen sınırlar çerçevesinde kısaltılarak daha da güçlendirilecektir.

Temyiz ve istinaf süreçlerinin daha etkin hâle getirilmesi, yargı sisteminde verimliliği artıracak en önemli çalışma alanlarından biri olacaktır.

Temyiz incelemelerinin makul sürede tamamlanması amacıyla Yargıtay ve Danıştaydaki daire ve üye sayılarının iş yüküyle orantılı bir şekilde yeniden belirlenmesi planlanmıştır. Ayrıca temyiz incelemelerinde kısmi inceleme yapılmasının önüne geçilerek yargı kararlarının bütüncül bir şekilde ele alınması sağlanacaktır.

Bölge adliye ve bölge idare mahkemelerinin de Yargıtay ve Danıştay ile uyumlu bir şekilde daire ve hâkim sayılarının artırılması, bu mahkemeler için ihtisaslaşmayı sağlayacak bir yapı oluşturulması ve böylelikle yargılama süreçlerinin hızlandırılması hedeflenmektedir.

Bunların yanı sıra istinaf incelemelerinde; görev uyuşmazlıklarının azaltılması, kesinlik sınırlarının yeniden düzenlenmesi ve bazı davalarda doğrudan temyiz imkânı sağlanması aynı amaca hizmet edecek politikalardandır.

İhtisaslaşmaya yönelik uygulamalar sayesinde yargılamaların daha hızlı, etkin ve nitelikli bir şekilde tamamlanması yönünde önemli sonuçlar alınmaktadır. İhtisaslaşma uygulamalarının geçmiş dönemde

sisteme sağladığı katkı gözetilerek hâkimlerin hukuk ve ceza hâkimi olarak ihtisaslaşmaları sağlanacak ve belirli alanlarda bilgi ve deneyim kazanmaları desteklenecektir.

Çevre, sağlık, sigorta, trafik, iş kazaları gibi dava türlerinde de ihtisaslaşma sağlanarak karar süreçleri hızlandırılacaktır. Ayrıca uyuşturucu suçlarına ilişkin ihtisas mahkemelerinin belirlenmesi suretiyle ceza adaleti sisteminin etkinliği artırılacaktır.

Savunma hakkının güçlendirilmesi, adil yargılamanın en önemli unsurlarından biridir. Belge'de bu kapsamda politikalar belirlenmiştir. Belirli iş ve işlemlerin avukat aracılığıyla yapılmasının zorunlu hâle getirilmesi, şirketler, yapı kooperatifleri gibi özel hukuk tüzel kişilerine avukat bulundurma zorunluluğunun kapsamının genişletilmesi suretiyle hukuki güvenliğin eksiksiz temini ve ticari uyuşmazlıkların daha etkili ve isabetli bir şekilde çözülebilmesi amaçlanmıştır. Avukatların bilgi ve belge temin etme yetkilerinin artırılması ise savunma mekanizmasının daha etkin bir şekilde işlemesine ve mahkemelerce daha isabetli karar alınmasına katkıda bulunacaktır.

Adalet hizmetlerinin performansını artırmaya ilişkin değerlendirmelerde bulunmak ve gereken hâllerde aksayan yönlerin düzeltilmesi amacıyla tedbirler almak üzere Bakanlık ile Hâkimler ve Savcılar Kurulu bünyesinde yeni kurumsal birimler oluşturulması hedeflenmektedir.

Duruşmaların kesintisiz yapılması ve uzun süren yargılamalara ilişkin sorunların azaltılması için dosya inceleme sırasının, davanın ikame edildiği tarihe göre belirlenmesi gibi faaliyetlerin hayata geçirilmesiyle adalet sisteminin daha verimli bir yapıya kavuşacağı değerlendirilmektedir. Ayrıca bozma kararlarına konu dosyaların öncelikli olarak ele alınması gibi zorunluluklar öngörülmesi bu amaç çerçevesinde ele alınan faaliyetlerden olmuştur.

Bilişim teknolojilerinin adalet sistemine entegrasyonunun güçlendirilmesi, yargı süreçlerinin hızlandırılmasına önemli bir katkı sağlamaktadır. Bu nedenle UYAP entegrasyonlarının daha da artırılması yanında yeni UYAP yazılımının siber güvenlik önlemleri güçlendirilmiş bir şekilde geliştirilmesi ve elektronik duruşma yöntemlerinin yaygınlaştırılması yargı süreçlerinin hızlandırılmasına hizmet edecektir.

Belge'de adli ve idari yargı adalet komisyonlarının yapısı ve görevlerinin, yargı hizmetlerinin daha etkin ve verimli bir şekilde sunulmasını sağlamak amacıyla yeniden düzenlenmesi öngörülmüştür. Bu kapsamda yargı süreçlerinin hızlandırılması, performans ve verimliliğin artırılması için adalet komisyonlarına yeni görev ve yetkiler verilecektir. Bu yeni görev ve yetkiler ile yerel düzeyde de makul sürede yargılanma hakkına hizmet edecek çözümler geliştirilmesi hedeflenmiştir.

Adalet teşkilatında teftiş süreçleri yargı hizmetlerinin kalitesini artırmak, sorunları önleyici bir yaklaşımla ele almak ve yargısal süreçlerin makul sürede tamamlanmasını sağlamak açısından hassas bir

role sahiptir. Etkili bir denetim mekanizması, mevcut sorunları çözümenin yanı sıra aynı zamanda adalet sisteminin olası aksaklıklarını önceden tespit ederek gerekli önlemlerin alınmasını sağlamaktadır. Bu bağlamda teftiş kapasitesinin artırılması, daha sistemli ve etkili bir denetim modeli geliştirilmesi amaçlanmıştır.

Bilirkişilik, teknik bilgi ve uzmanlık gerektiren konularda yargılamayı destekleyen önemli bir müessesedir. Doğru ve zamanında hazırlanan bilirkişi raporları, yargılamaların hızlı ve adil bir şekilde sonuçlandırılması için en önemli araçlardandır. Bunun dikkate alınması suretiyle bilirkişilik kurumuna ilişkin olarak günün ihtiyaçlarına uygun düzenlemeler yapılacaktır. Bu kapsamda bilirkişilerin uzmanlık alanları ve taşınması gereken nitelikleri yeniden düzenlenerek bilirkişilere eğitimler verilecektir. Ayrıca bilirkişi raporunun sunulması için süreler kısaltılacak ve bilirkişilik görevinin ifası ile ilgili suç ve disiplin yaptırımları daha caydırıcı hâle getirilecektir. Bunların yanında, performans esaslı bir bilirkişilik sistemi ve rapor şablonları oluşturularak bilirkişi görevlendirilmesindeki dağılımın verimliliğini azami seviyeye çıkaracak bir niteliğe kavuşması sağlanacaktır.

Resmî bilirkişilik kurumu olan Adli Tıp Kurumunun kapasitesinin güçlendirilmesi, adalet hizmetlerinin bilimsel ve teknik temelde daha etkin yürütülmesi için önemlidir. Kurumun organizasyon yapısı ile fiziki ve teknolojik altyapısının daha da güçlendirilmesi, birim sayılarının artırılması, yapay zekâ ve uluslararası akreditasyon kapasitesinin geliştirilmesi yargı süreçlerinin etkinliğini de artıracaktır.

YARGI REFORMU STRATEJİSİ

Tebliğat işlemlerinde yaşanabilen bazı sorunların çözülmesi ve süreçlerin hızlandırılması amacıyla usulsüz tebligatları azaltacak, sadeleştirilmiş yeni bir tebligat usulü hayata geçirilecektir. Zorunlu elektronik tebligat uygulamasının yaygınlaştırılması ve bu uygulamanın herkes için daha kolay erişilebilir hâle getirilmesi, bu çalışmaların en önemli çıktıları arasında yer alacaktır.

Noterlik sistemine ilişkin çalışmalar da yargının iş yükünü hafifletmek ve süreçlerin hızlandırılmasını sağlamak adına önemli katkılar sağlayacaktır. Bu hedef çerçevesinde bazı çekişmesiz yargı işleri ve henüz davanın açılmamış olduğu dönemle sınırlı olmak üzere delil tespiti gibi işlemlerin noterler tarafından

yapılabilmesi sağlanacaktır. Ayrıca noterlik işlemlerinin dijitalleşmesi ve elektronik ortamda yapılması teşvik edilerek hizmetlerin daha hızlı ve güvenilir bir şekilde sunulması mümkün kılınacaktır.

Yargının kamuoyu ile güçlü bir iletişim kurması büyük önem taşımaktadır. Bu doğrultuda Bakanlık bünyesinde adalet hizmetlerine dair doğru bilgilerin kamuoyuyla zamanında paylaşılması için kurumsal bir yapı oluşturulacaktır. Adliyelerde bulunan basın sözcüleri ve medyayla iletişim personeline eğitimler verilmesi, medya mensuplarıyla iş birliğinin geliştirilmesi ve medya iletişim bürolarının kapasitesinin artırılması hedeflenen diğer çalışmalardan olacaktır.

Amaç 1

Kurumsal Yapının Güçlendirilmesi ve Süreçlerin Yeniden Yapılandırılması

Hedef 1.1

Yeni Anayasa hazırlıkları kapsamında;

- Yargı bağımsızlığı ve tarafsızlığının güçlendirilmesi,
 - Yargı görevi yapanların her türlü baskıdan uzak, hukuka bağlı, vicdani kanaatlerine göre hak ve adaleti gözeterek karar vermelerini sağlayacak teminatlarının artırılması,
 - HSK ve yargı kurumlarının yapılarının yeniden değerlendirilmesi,
 - Hak arama yolları ve savunmanın güçlendirilmesi,
- hususlarının dikkate alınması amacıyla çalışmalar yapılacaktır.

Hukukun
Üstünlüğünü
Esas Alan,
Demokratik,
Sivil Yeni Bir
Anayasa

YARGI REFORMU STRATEJİSİ

■ Hedef 1.2

İnsan hakları alanında kurumsal kapasite güçlendirilecek, hak ve özgürlüklerin daha etkin korunması sağlanacaktır.

Faaliyetler

- Yeni bir İnsan Hakları Eylem Planı hazırlanacak ve etkin biçimde uygulanması sağlanacaktır.
- Bireysel hak arama kurumlarını güçlendirecek ve etkinliklerini artıracak düzenlemeler yapılacaktır.
- Kişisel Verileri Koruma Kurumunun kurumsal kapasitesi güçlendirilecek, Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'nun Avrupa Birliği Genel Veri Koruma Tüzüğü (GDPR) başta olmak üzere AB müktesebatına uyum sürecine yönelik çalışmalar tamamlanacaktır.
- Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun kurumsal yapısının güçlendirilmesi, BM Ulusal İnsan Hakları Kurumlarının Statüsüne İlişkin İlkeler ile uyumlu hâle getirilmesi, Kurumca hazırlanan raporların etkinliğinin artırılması ve uzlaşma usulünün yeniden düzenlenmesi için çalışmalar yürütülecektir.
- Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru uygulamasıyla ilgili sorunların giderilmesine yönelik düzenlemeler yapılacaktır.
- Adil yargılanma hakkı ve hukuk güvenliği yeni hak arama yollarıyla güçlendirilecektir.
- İfade ve basın özgürlüğü standartlarının yükseltilmesine yönelik yeni tedbir ve uygulamalar geliştirilecektir.
- Kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkına ilişkin standartların yükseltilmesine yönelik önlemler alınacaktır.
- İnsan hakları duyarlılığının her alanda artırılmasına ilişkin çalışmalar yapılacaktır.

Hak ve özgürlüklerin daha etkin korunması için yeni İnsan Hakları Eylem Planı

Kişisel verilere etkin koruma

Daha etkin ve güçlü bir TİHEK

■ Hedef 1.3

Mahkemeler teşkilatının organizasyon yapısı makul sürede yargılanma hakkının temini için güçlendirilecektir.

Faaliyetler

- a. Ceza adaleti sisteminin etkinliğinin artırılması ve ihtisaslaşmanın güçlendirilmesi için ceza mahkemelerinin görev alanı yeniden düzenlenecektir.
- b. Adalet erişim imkânlarının dikkate alınması suretiyle ihtiyaç duyulan yerlerde yeni adliye ve idare mahkemeleri kurulacaktır.
- c. Personel sayısının ve fiziki mekânların elverdiği ölçüde mahkemelerin bölünmüş yetki ile çalışması yerine yeni mahkeme kurulması yaklaşımı benimsenecektir.
- d. Yeni mahkeme kurma ve faaliyete geçirme ihtiyacı, iş yükünde görülen ani artışları karşılayabilecek bir yaklaşımla belirlenecektir.
- e. Mahkemelerin performans ve verimliliğini veri analizi temelinde takip etmek, Bakanlığın görev ve yetkileri çerçevesinde mahkeme kurma faaliyetleri ile diğer önlemleri almak üzere Bakanlık bünyesinde kurumsal bir yapı oluşturulacaktır.
- f. Mahkemelerin kuruluş, görev ve yetkilerini düzenleyen teşkilat kanunlarında günün ihtiyaçlarına cevap verecek değişiklikler yapılacaktır.
- g. Yargısal verimliliğin artırılması için başta asliye hukuk mahkemeleri olmak üzere tek hâkimle çalışan bazı mahkemelerin heyet hâlinde çalışması sağlanacaktır.
- h. Adli yargıda heyet hâlinde görev yapan mahkemelerin yargılama usulleriyle ilgili hükümler gözden geçirilecektir.
- i. İş yükü dikkate alınarak tespit ve istinabe işlemlerinden kaynaklanan gecikmeler ile eksikliklerin ortadan kaldırılması için münhasıran bu işlere bakmakla görevli mahkemeler belirlenecektir.

İş yükünü
karşılacak
yeni
mahkemeler

YARGI REFORMU STRATEJİSİ

■ Hedef 1.4

Temyiz kanun yolunun etkinliğine yönelik düzenlemeler yapılacaktır.

Faaliyetler

- Temyiz incelemelerinin en geç altı ay içerisinde sonuçlanması hedefi çerçevesinde Yargıtay ve Danıştayın kurumsal yapısı güçlendirilecek ve gerekli önlemler alınacaktır.
- Temyiz incelemelerinde etkinliğin artırılması için Yargıtay ve Danıştay Kanunlarında yer alan daire ve üye sayıları iş yüküyle orantılı olacak şekilde yeniden belirlenecektir.
- Temyiz kanun yolunda zorunlu olmadıkça kısmi inceleme yapılmaması sağlanacaktır.

Temyiz
incelemesinde
altı aylık azami
süre

Yargıtay ve
Danıştay'a
yeni daire ve
üyeler

■ Hedef 1.5

Yargılamaların makul sürede tamamlanabilmesi için istinaf mahkemeleri güçlendirilecektir.

Faaliyetler

- a.** İstinaf mahkemelerinin kurumsal yapısı, incelemelerin en geç altı ay içerisinde sonuçlanması hedefi çerçevesinde güçlendirilecektir.
- b.** İstinaf mahkemelerinde daire ve hâkim sayıları, iş yüküyle orantılı ve uzmanlaşmayı sağlayacak şekilde artırılacak, dairelerin tek heyetle çalışması sağlanacaktır.
- c.** Bölge adliye mahkemesi Cumhuriyet başsavcılığının daire kararlarına itiraz yetkisi genişletilecektir.
- d.** İstinaf incelemesinin sadece dosyanın bölge adliye mahkemesine geliş tarihine göre değil aynı zamanda davanın ilk derece mahkemesine açıldığı tarihin dikkate alınması suretiyle yapılması sağlanacaktır.
- e.** Bölge adliye mahkemeleri hukuk dairelerine harç, yargılama gideri, vekâlet ücreti gibi bazı konular bakımından düzelterek esastan ret kararı verebilme yetkisi getirilecektir.
- f.** Dosyaların ilgili dairede arşive alınmadan önce ön incelemeye tabi tutulması suretiyle bölge adliye mahkemelerinde görev uyuşmazlıklarının asgariye indirilmesi sağlanacaktır.
- g.** İstinaf yolundaki kesinlik sınırları gözden geçirilecek ve bazı uyuşmazlıklar için doğrudan temyiz sistemi getirilecektir.

İstinaf
incelemesinde
altı aylık azami
süre

Uzun süren
davalara
istinafta
öncelikli çözüm

Bazı
uyuşmazlıklarda
doğrudan temyiz

YARGI REFORMU STRATEJİSİ

■ Hedef 1.6

İhtisaslaşmaya yönelik uygulamalar geliştirilerek süreçlerin daha etkin ve hızlı tamamlanması sağlanacaktır.

Faaliyetler

- Hâkimlerin hukuk ve ceza hâkimi olarak ihtisaslaşmaları sağlanacaktır.
- İş dağılımı suretiyle belirlenen ihtisas alanlarına yönelik etki analizi yapılacak ve bu yöndeki uygulama geliştirilecektir.
- İş yükü dikkate alınarak çevre, sağlık, sigorta, trafik kazaları, iş kazalarından kaynaklı maddi ve manevi tazminat gibi dava türleri için iş dağılımı suretiyle ihtisaslaşma sağlanacaktır.
- Uyuşturucu kullanma ve ticareti suçuna ilişkin ihtisas mahkemeleri belirlenecektir.

Hız ve kalite için yeni ihtisas mahkemeleri

■ Hedef 1.7

Savunmanın güçlendirilmesi ve avukatların adli süreçlere daha etkin katılımı için çalışmalar yapılacaktır.

Faaliyetler

- a.** Avukatlık Kanunu yargı hizmetlerinin etkinliği ve savunmanın güçlendirilmesi doğrultusunda güncellenecektir.
- b.** Koruyucu hukuk uygulamaları kapsamında bazı iş ve işlemlerin avukat aracılığıyla yapılması, şirketlerin ve yapı kooperatiflerinin avukat bulundurma zorunluluğunun genişletilmesi, belirli davalarda avukatla temsil zorunluluğu getirilmesi gibi konularda çalışmalar yapılacaktır.
- c.** Avukatların bilgi ve belge temin etmelerine ilişkin yasal yetkilerinin genişletilmesi sağlanacaktır.
- d.** Avukat stajyerlerine staj başlangıç desteği sağlanacaktır.
- e.** Kamu avukatlarının çalışma esaslarına ve özlük haklarına yönelik düzenleme yapılacaktır.
- f.** Adalete erişimin kolaylaştırılması için zorunlu müdafilik ve vekillik ile diğer avukatlık hizmetlerinden alınan vergilerin azaltılmasına yönelik çalışmalar yapılacaktır.
- g.** Zorunlu müdafii ve vekillere yapılacak ödemelere ilişkin ilgili yönetmelik ve tarifede yer alan hükümler, verilen hizmetin niteliği gözetilerek ele alınacaktır.
- h.** Bağlı çalışan avukatlar için mesleğin niteliğine uygun bir ücret rejimi oluşturulacaktır.

Güçlü
savunma için
yeni Avukatlık
Kanunu

Koruyucu ve
önleyici hukuk için
avukatla temsil

Avukat
stajyerlerine
maddi destek

Hedef 1.8

Adli süreçlerin makul sürede tamamlanmasına yönelik kurumsal tedbirler alınacak ve uygulamalar geliştirilecektir.

Faaliyetler

- Çeza ve hukuk yargılamalarında hedef süreler daha kısa olacak şekilde yeniden belirlenecektir.
- Hedef süre uygulaması takip edilecek ve hedef sürenin aşılmasına neden olan hususlara yönelik önlemler alınacaktır.
- İstinaf kanun yolu aşamasında da hedef süreler belirlenecektir.
- Adalet hizmetlerinin zamanında, etkin ve kaliteli bir şekilde sunulması için kurumsal performans ve verimliliğe ilişkin çalışmalar yapmak üzere Bakanlık bünyesinde "Adalet Teşkilatı Performans ve Verimliliği Daire Başkanlığı" kurulacaktır.
- Yargısal faaliyetlerin yerine getirilmesinde başta hedef süre uygulaması olmak üzere kurumsal performans ve verimliliğe ilişkin çalışmalar yapmak için Hâkimler ve Savcılar Kurulu bünyesinde "Yargı Teşkilatı Performans ve Verimliliği Birimi" kurulacaktır.
- Duruşmaların kesintisiz devamı ilkesine uyulacak ve kanunda gösterilen istisnai hâllerde duruşmaların en fazla iki ay ertelenebilmesi sağlanacaktır.
- Bekletici sorun yapılan hâllerde "duruşmalara ara verilmesi kararı" verilerek bekletici sorunun bitimine kadar duruşma yapılmaması sağlanacaktır.
- İlk derece yargılamalarında, dosyalara bakma sırasına ilişkin uygulamanın makul sürede yargılanma hakkının ihlalini önleyecek şekilde düzenlenmesi sağlanacaktır.
- Duruşma yapılmaksızın dosya üzerinden çözülebilecek uyuşmazlıkların kapsamı genişletilecektir.
- Bozma kararı verilen dosyaların öncelikle ve ivedilikle görülmesi sağlanacaktır.

Yargılamalarda daha kısa hedef süreler

İstinaf mahkemelerinde hedef süre

Duruşmalar kesintisiz, ertelemeler azami iki ay

Bazı uyuşmazlıklara duruşmasız çözüm

■ Hedef 1.9

Yargı bilişim sistemi güncel teknolojiler doğrultusunda daha da geliştirilecektir.

Faaliyetler

- a.** Yargılama faaliyetlerini destekleyici yapay zekâ temelli öneri sistemleri geliştirilecektir.
- b.** Yapay zekâ teknolojisinin bilişim sistemine entegrasyonu sağlanarak vatandaşların adalete erişimi kolaylaştırılacak ve yargılama süreçleri hızlandırılacaktır.
- c.** Yapay zekânın belgelerin anlık olarak analizinde, eksik bilgi ve belgelerin hızlı bir şekilde tamamlanmasında, bilirkişi raporlarının kontrolünde, yazışmaların otomatik takibinde ve kurumlar arası bilgi paylaşımında kullanılması sağlanacaktır.
- d.** Yapay zekâ uygulamalarını geliştirecek, bu uygulamaların etik ve hukuki çerçevesini belirleyecek kurumsal bir yapı oluşturulacaktır.
- e.** Makul sürede yargılanma hakkının ve adalete erişimin geliştirilmesi amacıyla dijital çözüm platformları, çevrim içi uyumsuzluk çözüm yöntemleri ve elektronik duruşma yöntemleri geliştirilecektir.
- f.** Duruşmaların elektronik ortamda kayıt altına alınması sağlanacaktır.
- g.** Hukuk mahkemelerinde e-duruşma uygulaması, istinabe işlemlerini kapsayacak şekilde yaygınlaştırılacaktır.
- h.** Günümüz ihtiyaçlarına cevap verebilen, güncel teknolojilerle uyumlu ve siber güvenlik önlemleri güçlendirilmiş yeni UYAP yazılımı tamamlanacaktır.
- i.** UYAP üzerinden çevrim içi olarak verilen hizmet ve entegrasyon sayısı artırılabilecektir.

Adalet
hizmetlerinde
yapay zekâ
desteği

Adalet
erişimde dijital
çözümler

YARGI REFORMU STRATEJİSİ

■ Hedef 1.10

Adli ve idari yargı adalet komisyonları yeniden yapılandırılacaktır.

Faaliyetler

- Adalet komisyonlarının yapısı ve görev alanı yargı hizmetlerinin etkinliğini sağlayacak şekilde yeniden belirlenecektir.
- Makul sürede yargılanma hakkını güçlendirmek ve hedef süre başta olmak üzere performans ve verimliliğe ilişkin uygulama ve araçlara yönelik işleri yürütmek üzere adalet komisyonları bünyesinde "Yargı Hizmetlerinin Etkinliği" büroları oluşturulacaktır.
- Adalet komisyonu başkanının başkanlığında adalet hizmetlerinin işleyişine ilişkin sorunların tespiti ve çözüm önerileri getirilmesi için hâkim ve Cumhuriyet savcılar ile ilgili kurum ve kuruluşların temsilcilerinin katılacağı bir mekanizma oluşturulacaktır.
- Adalet komisyonu başkanlarına yargılamaların hedef sürede tamamlanmasına yönelik görevler verilecektir.
- Adalet komisyonlarına, adalet dairelerinin iş durumu ve işleyişi ile bu hizmetlerin sunumunu olumsuz etkileyen faktörleri tespit ederek çözüm önerilerini kapsayan rapor hazırlama ve bu raporu Adalet Bakanlığı ile Hâkimler ve Savcılar Kuruluna gönderme görevi verilecektir.
- Adalet komisyonu başkanlarına, belli bir kıdeme ulaşınca kadar hâkimler hakkında rapor yazma yetkisi verilecektir.

Yargıda
makul süre
için etkin
takip

■ Hedef 1.11

Adalet ve yargı teşkilatının teftişine ilişkin kapasite artırılabacaktır.

Faaliyetler

- a. Performans ve verimlilik artırılarak yargısal süreçlerin makul sürede tamamlanması için önleyici teftiş uygulamaları geliştirilecektir.
- b. Teftiş kurulları önleyici teftiş uygulamalarının geliştirilmesini sağlayacak şekilde yeniden yapılandırılacaktır.
- c. Teftiş kurulları bünyesinde anlık takip yapacak ve tespit edilen sorunları anında çözüme kavuşturacak birimler oluşturulacaktır.
- d. Denetim sonu raporlarında iyi uygulama örneklerine yer verilecektir.
- e. Müfettişliğe atanmak için aranan mesleki kıdem süresi artırılabacaktır.
- f. Müfettişlerin atanmalarını takiben ve görevlerinin devamı süresince uzmanlık gerektiren alanlarda eğitim almaları sağlanacaktır.
- g. Cumhuriyet savcılarının adalet daireleri ile kasa hesapları üzerindeki gözetim ve denetim yetkisinin güçlendirilmesi için ağır ceza merkezlerinde denetim büroları kurulacaktır.

Anlık takip,
etkin teftiş

■ Hedef 1.12

Bilirkişilikten kaynaklanan sorunların giderilmesi için mevzuat düzenlemesi yapılacak ve idari tedbirler alınacaktır.

Faaliyetler

- a. Bilirkişilik temel ve alt uzmanlık alanları ile bilirkişilerde aranan nitelikler güncellenecektir.
- b. Yüksek mahkeme içtihatları doğrultusunda ihtiyaç duyulan alanlarda bilirkişilere yönelik eğitimler verilecektir.
- c. Bilirkişilik hizmetlerinde standart sağlanması ve raporların daha kısa sürede hazırlanması için başta taşınmaz ve taşıt değerlendirme konularında olmak üzere özel hukuk tüzel kişi bilirkişiliği uygulaması yaygınlaştırılacak ve etkinliği sağlanacaktır.
- d. Bilirkişilerin raporlarını hazırlaması için öngörülen süreler kısaltılacak, raporunu süresinde ibraz etmeyen, bilirkişilik görevini istismar eden ya da gerçeğe aykırı rapor veren bilirkişiler hakkındaki yaptırımlar daha caydırıcı hâle getirilecektir.
- e. Bilirkişilerin performansına ilişkin usul ve esaslar belirlenip performans sistemi uygulanmaya başlandıktan sonra otomatik tevzi sistemi getirilerek bilirkişilerin sıra ile görevlendirilmeleri sağlanacaktır.
- f. Bilirkişilerin uyacağı rehber ilkeler ve bilirkişi raporlarında bulunması gereken standartlar revize edilerek temel ve alt uzmanlık alanlarına yönelik rapor şablonları oluşturulacaktır.

Bilirkişilikte
yeni dönem:
Tüzel Kişi
Bilirkişilik

Bilirkişilik
uygulamasına sıkı
denetim

Bilirkişilikte
otomatik
tevzi

■ Hedef 1.13

Tebliğat işlemlerinde hataların azaltılmasına ve tebligatların hızlı yapılabilmesine yönelik mevzuat düzenlemesi yapılacak ve idari tedbirler alınacaktır.

Faaliyetler

- Usulsüz tebligatı azaltacak daha sade bir tebligat usulü belirlenecektir.
- Zorunlu elektronik tebligat uygulaması tüm kamu görevlilerini de kapsayacak şekilde yaygınlaştırılacaktır.
- Yurt dışında yaşayan vatandaşlara ülkeye giriş ve çıkışlarda elektronik tebligat adresi alma zorunluluğu getirilecektir.
- Yabancılara yapılacak tebligata ilişkin mevzuat hükümleri tebligatı kolaylaştıracak şekilde yeniden düzenlenecektir.
- Tebliğat Kanunu'na göre elektronik tebligat adresi alma zorunluluğu bulunanlar bakımından dava ve cevap dilekçeleri ile icra takiplerinde elektronik tebligat adresi bildirme zorunluluğu getirilecektir.

Kamu görevlilerine zorunlu elektronik tebligat

■ Hedef 1.14

Adli Tıp Kurumunun bilimsel, teknik, fiziki ve idari kapasitesi güçlendirilecektir.

Faaliyetler

- Kurumun merkez ve taşra teşkilatının organizasyon yapısı ile fiziki altyapısı güçlendirilecektir.
- Adli tıp ihtisas kurulu, adli tıp ihtisas dairesi, adli tıp grup başkanlığı ve adli tıp şube müdürlüğü sayıları artırılabilecektir.
- Kurumun teknolojik altyapısı yapay zekâ uygulamaları da kullanılarak geliştirilecektir.
- Kurumun uluslararası akreditasyon kapsamındaki kapasitesi güçlendirilecek ve adli bilimler alanında ulusal ve uluslararası etkinliği artırılabilecektir.

Adli tıpta güçlü altyapı, hızlı ve güvenli sonuç

Hedef 1.15

Noterliklerin görev tanımları, yargının iş yükünü azaltacak şekilde yeniden düzenlenecektir.

Faaliyetler

- a. Noterlik Kanunu yargı hizmetlerinin etkinliği kapsamındaki güncel ihtiyaçların gözetilmesi suretiyle yenilenecektir.
- b. Hukuk fakültesi mezunlarının görev yapacağı noter yardımcılığı müessesesi sisteme kazandırılacaktır.
- c. Vasiyetnamenin açılması ve mirasçı atama belgesinin verilmesi, tevdi yerinin belirlenmesi, ortak konuta davet, malın ayıplı olup olmadığının tespiti gibi bazı çekişmesiz yargı işleri ile henüz davanın açılmamış olduğu dönemle sınırlı olmak üzere delil tespitinin noterlikler tarafından da yapılabilmesi sağlanacaktır.
- d. Hukuki güvenliğin artırılması için belli bir miktarı aşan veya özellik arz eden bazı sözleşme ve işlemlerde noter onayı alınmasını teşvik edecek düzenlemeler yapılacaktır.
- e. "Elektronik Kimlik Doğrulama Sistemi" yaygınlaştırılacaktır.
- f. Noterler tarafından düzenlenen belgelerde karekod uygulamasına geçilecektir.
- g. Kıymetli evrak ve banka protestolarının noterliklerde elektronik ortamda yapılması sağlanacaktır.
- h. "Ulusal Taşıt Tanıma Sistemi" (UTTS) ile noterlikler arasında entegrasyon sağlanacaktır.
- i. Taşınmaz satış vaadi sözleşmelerinin de noterliklerce tapu siciline şerh olarak işlenebilmesi sağlanacaktır.

Noterlikte
yeni dönem:
Noter
Yardımcılığı

Noterlere
çekişmesiz
yargı işleri ve
delil tespiti
yetkisi

■ Hedef 1.16

Adalet teşkilatının kamuoyuyla iletişimini güçlendirmeye yönelik çalışmalar yapılacaktır.

Faaliyetler

- Adalet Bakanlığı bünyesinde adalet teşkilatının kamuoyu ve medya ile iletişimini güçlendirecek ve doğru bilgilerin zamanında kamuoyuyla paylaşılmasını sağlayacak kurumsal bir yapı oluşturulacaktır.
- Basın sözcülerine ve medya iletişim bürolarında görevli personele yönelik farkındalık ve eğitim çalışmaları yapılacaktır.
- Yargı medya ilişkilerinin geliştirilmesi amacıyla medya mensuplarının katıldığı etkinlikler düzenlenecektir.
- İhtiyaç duyulan adliyelerde, medya iletişim bürolarında iletişim fakültesi mezunu tecrübeli personelin istihdamı sağlanacaktır.

Doğru bilgi,
etkili iletişim,
dezenformasyonla
mücadele

■ Hedef 1.17

İlgili kurumlarla iş birliği hâlinde uluslararası adli yardımlaşma ve adli iş birliğine ilişkin kapasite geliştirilecektir.

Faaliyetler

- Adalet Bakanlığı yurt dışı teşkilatı, adli iş birliğinin yoğun olduğu ülkelerde yaygınlaştırılacaktır.
- Sınır aşan örgütlü suçlar, terör, terörizmin finansmanı, sanal ortamda işlenen suçlar, insan ticareti, göçmen kaçakçılığı, suçtan kaynaklanan mal varlığı değerlerini aklama ve uyuşturucu madde ticareti suçları alanında uluslararası iş birliği geliştirilecektir.
- Cezai konularda uluslararası adli iş birliğinin geliştirilmesi ve bu alanda adliyeler düzeyinde koordinasyonun oluşturulması amacıyla iş yükünün dikkate alınması suretiyle "Cezai Konularda Uluslararası Adli İş Birliği Büroları" kurulacaktır.

Cezai
Konularda
Uluslararası
Adli İş Birliği
Büroları

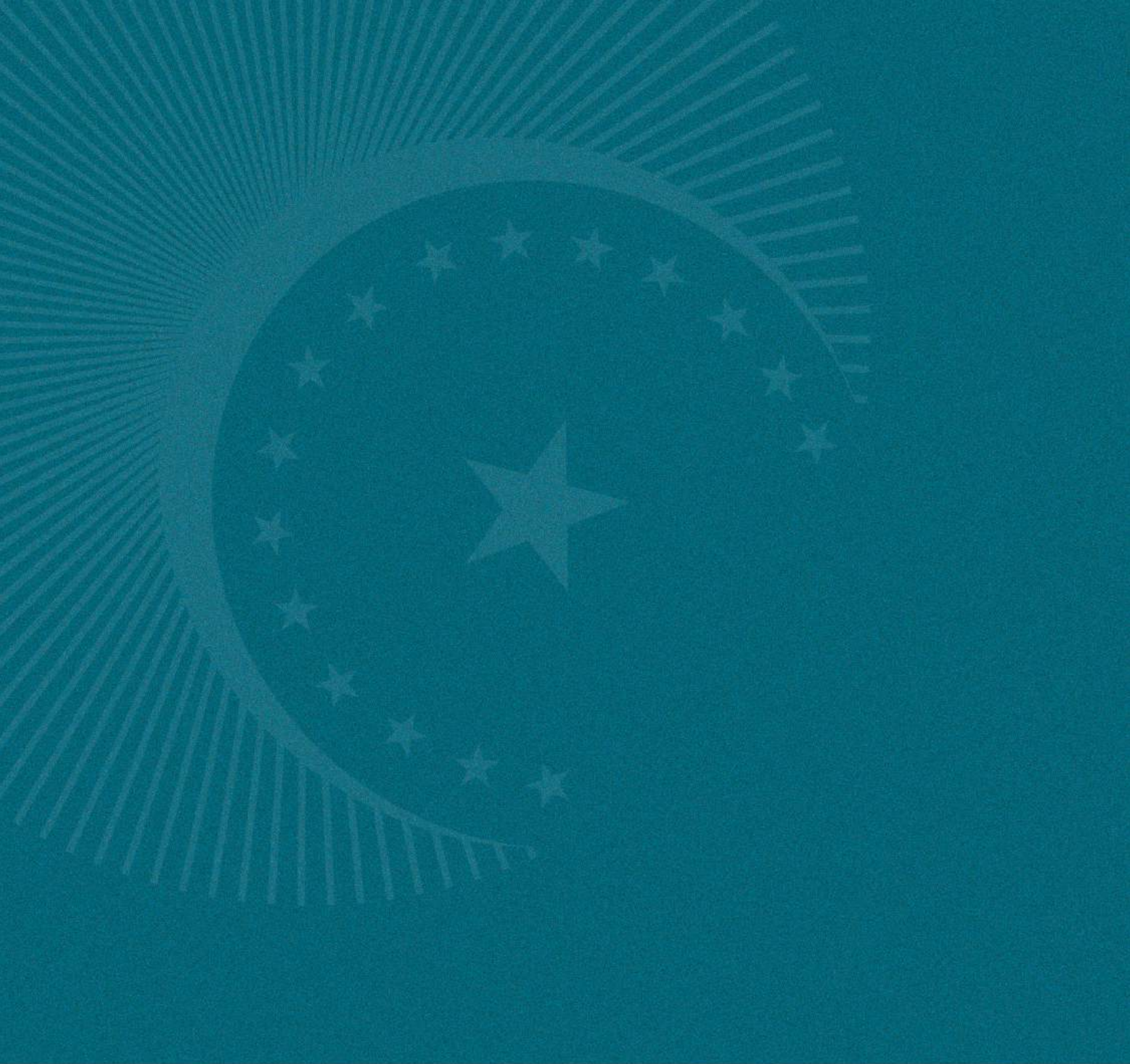
YARGI REFORMU STRATEJİSİ

■ Hedef 1.18

Avrupa Birliği'ne üyelik sürecine ilişkin kurumsal kapasite geliştirilecektir.

Faaliyetler

- a. AB projeleri konusunda eğitimler düzenlenecek ve projelerin etkinlik ve sürdürülebilirliğinin ölçülmesi ve takip edilmesine ilişkin kapasite geliştirilecektir.
- b. Yargı mensuplarının başta Avrupa Birliği olmak üzere uluslararası kuruluşlarda staj görmeleri sağlanacaktır.
- c. AB'ye katılım süreci kapsamında müktesebat uyumuna ilişkin çalışmalara devam edilecektir.

7 Hedef

38 Faaliyet

2

Amac

İnsan Kaynakları Kapasitesinin
Güçlendirilmesi

Adalet hizmetlerinin nitelikli bir şekilde sunulabilmesi ve bunun devamlılığının sağlanabilmesi güçlü bir kurumsal yapıyla birlikte nitelikli bir insan kaynağını da gerektirmektedir.

Geride bırakılan dönemde yargı mensupları ve personelinin nitelik ve niceliğinin artırılması için yapılan çalışmalarla önemli bir gelişme kaydedilmiştir. Yeni Yargı Reformu Stratejisinde de insan kaynakları kapasitesinin güçlendirilmesi amacıyla önemli hedef ve faaliyetler belirlenmiştir. Bu amaç kapsamında ele alınan konuların başında hukuk eğitiminin daha da güçlendirilmesi gelmektedir. Belge’de hukuk eğitiminin niteliğinin artırılmasına yönelik olarak hukuk fakültelerine girişte aranan başarı sıralamasının yükseltilmesi, fakülte açılmasında yeni kriterler belirlenmesi, eğitim döneminde muhakeme yeteneğini ölçmeye en elverişli yöntem olduğu kabul edilen yazılı sınav usulünün uygulanması ve müfredatın daha da genişletilerek çeşitlendirilmesi gibi birçok faaliyet belirlenmiştir. Bu faaliyetlerin tümü, yargı kamuoyunun üzerinde fikir birliğine vardığı konulardır.

Hâkim ve savcı yardımcılığı müessesesi ile mesleğe hazırlık döneminin daha etkin kılınmasının yanı sıra hâkim ve savcılara yargı faaliyetlerinde destek imkânlarının artırılması hedeflenmiştir. Bu kurumsal reform başarıyla hayata geçirilmiştir. Yeni dönemde uygulama izlenerek daha da güçlendirilecektir.

Nüfus artışı, gelişen ekonomik ilişkiler ve teknolojiye bağlı olarak yargının iş yükü sürekli artmaktadır. Yargı teşkilatının kapasitesinin artan iş yükünü karşılayacak ve makul süreleri aşan yargılamaları engelleyecek şekilde güçlendirilmesi, öncelikli hedeflerden biridir. Bu kapsamda Belge’de hâkim, savcı ve personel sayısının iş yüküyle orantılı bir düzeyde olmasına ve yargı faaliyetlerine destek vermek üzere uzmanlık hizmetlerinin geliştirilmesine yönelik hedefler belirlenmiştir.

Hâkim ve savcılarının nakil, terfi ve disiplin işlemlerine dair hükümlerin performansı olumlu etkileyecek düzenlemelerle geliştirilmesi de önemlidir. Belge’de yer verilen düzenlemelerle performansın yükseltilmesi, mesleki verimliliğin artırılması ve yargı mensuplarının mesleki güvencelerinin geliştirilmesi hedeflenmektedir.

Adalet hizmetlerinde görev alan personelin mesleki kariyer imkânlarının geliştirilmesi bir yandan yardımcı personelin performansını artırırken diğer yandan hâkim ve savcılarının yargısal nitelik taşımayan bir kısım işlerinin yardımcı personele devredilmesi suretiyle iş yükünün azaltılmasını sağlayacaktır. Bu kapsamda, zabıt kâtipliği ile yazı işleri müdürlüğü arasında “uzman kâtiplik” ünvanı ihdas edilmesi hedeflenmiştir. Bu ünvanın ihdas edilmesiyle birlikte yazı işleri müdürlerinin görev tanımlarının yeniden yapılması ve özellikle hukuk yargılamaları yönünden yetkilerinin genişletilmesi yargı mensuplarının salt yargısal niteliği haiz işlere yoğunlaşmasına katkı sağlayacaktır.

Amaç 2

İnsan Kaynakları Kapasitesinin Güçlendirilmesi

Hedef 2.1

İlgili kurumlarla iş birliği hâlinde hukuk eğitiminin kalitesini artıracak tedbirler geliştirilecektir.

Faaliyetler

- Hukuk fakültelerine girişte aranan başarı sıralamasının aşamalı olacak şekilde yükseltilmesi sağlanacak ve yerleştirmede esas alınan puan türünün hukuk eğitiminin niteliğine uygun bir şekilde yeniden belirlenmesi için çalışmalar yürütülecektir.
- Üniversiteye giriş sınavında hukuk fakültelerini tercih edenlerden en yüksek puanı alan veya eğitim sürecinde başarı gösteren belli sayıda öğrenciyi "Adalet Bakanlığı Bursu" verilecektir.
- Hukuk fakültesi açılmasında aranan kriterler yeniden belirlenecektir.
- Hukuk fakültelerinde metodoloji, hukuki gerekçelendirme, hukuk dili, etik gibi konuları içeren müfredat değişikliği yapılacaktır.
- Hukuk fakültelerinde ölçme değerlendirme aracı olarak test tekniği yerine yazılı sınav uygulamasının tercih edilmesi için çalışmalar yapılacaktır.
- Hukuk fakültesi öğrencilerinin adliyede, avukat, noter ve arabulucu yanında staj yapmaları sağlanacaktır.

Hukuk
fakültelerine
girişte yüksek
başarı sıralaması

Hukuk fakültesi
öğrencilerine
Adalet Bakanlığı
başarı bursu

Etkin hukuk
eğitimi

■ Hedef 2.2

Türkiye Adalet Akademisinin kurumsal yapısı güçlendirilecektir.

Faaliyetler

- a. Türkiye Adalet Akademisinin görev ve yetkileri kanunla düzenlenecektir.
- b. Meslek içi eğitimlerin uzmanlaşmaya yönelik, etkin ve yaygın bir şekilde yapılabilmesi için Türkiye Adalet Akademisine bağlı eğitim merkezleri kurulacaktır.
- c. Eğitim öğretim faaliyetleriyle ilgili belirli konularda karar almak ve görüş bildirmek üzere yargı ve adalet alanında farklı kurumların temsilcilerinin katılımıyla Türkiye Adalet Akademisi bünyesinde "Eğitim Kurulu" oluşturulacaktır.
- d. Hukuk profesyonellerine yönelik sertifikalı uzmanlık eğitimleri düzenlenecektir.
- e. Türkiye Adalet Akademisi bünyesinde "Hukuk Araştırmaları Merkezi" kurulacaktır.
- f. Yapay zekâya dayalı dijital eğitim içerikleri oluşturulacaktır.

Güven
veren adalet
için etkin
eğitim

Adalet
bilimsel
katkı: Hukuk
Araştırmaları
Merkezi

YARGI REFORMU STRATEJİSİ

■ Hedef 2.3

Hâkim ve savcı yardımcılığı süreci mesleki niteliğın artırılmasına hizmet edecek şekilde yapılandırılacak ve meslek içi eğitim güçlendirilecektir.

Faaliyetler

- Hâkim ve savcı yardımcılığı sınav sürecinin test, yazılı sınav ve mülakat aşamalarından oluşması sağlanacaktır.
- Yurt dışında yabancı dil öğrenimi gören ve lisansüstü eğitim alan hâkim ve Cumhuriyet savcısı sayısının artırılması sağlanacaktır.
- Hâkim ve Cumhuriyet savcılarının yurt dışı uygulamalarını yerinde görmeleri için çalışma ziyareti yapmaları ve staj imkânlarının artırılması sağlanacaktır.

Hakim ve savcı
yardımcılığı
ile mesleğe
güçlü hazırlık

■ Hedef 2.4

Hâkim ve Cumhuriyet savcısı ile personel sayısının iş yüküyle orantılı bir düzeyde olması sağlanacak ve yargısal faaliyetlere destek vermek üzere uzmanlık hizmetleri geliştirilecektir.

Faaliyetler

- Hâkim, Cumhuriyet savcısı ve personel ihtiyacı her yıl performans yönetimi araçlarının kullanılması suretiyle yapılacak analize dayalı olarak belirlenecektir.
- Adliyelerde görevli hâkim ve Cumhuriyet savcısı sayısının iş yüküne ve ortalama görülme sürelerine dayalı olarak belirlenmesi sağlanacaktır.
- Mahkeme ve savcılık kalemlerinde görev almak üzere bilişim başta olmak üzere ihtiyaç duyulan farklı ihtisas alanlarında yeni uzman kadrolar oluşturulacaktır.

Adliyelere
yeni uzman
kadrolar

■ Hedef 2.5

Hâkim ve Cumhuriyet savcılarının nakil, terfi ve disiplinlerine ilişkin hükümler yeniden düzenlenecektir.

Faaliyetler

- a. Hâkim ve Cumhuriyet savcılarının disiplin süreçlerindeki hakları genişletilecek ve soruşturmaların terfiye etkisine ilişkin hükümler mesleki öngörülebilirlik kapsamında gözden geçirilecektir.
- b. Hâkim ve Cumhuriyet savcılarının nakilleri coğrafi teminat çerçevesinde gerçekleştirilecektir.
- c. Atama ve nakil mevzuatında yer alan bölge sistemi yeniden düzenlenecektir.
- d. Disiplin suçları ve disiplin cezaları, yargısal verimliliği içerecek daha objektif ölçütlerle yeniden tanımlanacak ve soruşturmalar için düzenlenen süreler öngörülebilirlik ve hâkimlik teminatı çerçevesinde yeniden belirlenecektir.
- e. Terfi kriterleri ile tevzi puanı uygulamaları gözden geçirilerek dosya bazlı ve niteliği öne çıkaracak yeni ölçütler belirlenecektir.
- f. İhtisas mahkemelerinde görevlendirilecek hâkimlerin müstemir yetkileri belirlenirken önceki yetkileri ve talepleri ile daha önce almış oldukları meslek içi eğitimleri ve mesleki eserlerinin bulunması hususu gözetilecektir.
- g. İhtisas mahkemelerinde ilk kez görevlendirilen hâkimlerin göreve başlamadan önce meslek içi eğitime alınmaları zorunlu kılınacaktır.
- h. Belirli görevlere atanabilmek için asgari mesleki kıdem şartları yeniden belirlenecektir.
- i. Mesleğin başlangıcında, heyet mahkemelerinde belirli bir süre üyelik yapılmasını sağlayacak düzenlemeler yapılacaktır.
- j. Hâkim ve savcıların birinci sınıfa ayrılmaları için katılmaları zorunlu olan meslek içi eğitimlerin ilkeleri Hâkimler ve Savcılar Kurulu tarafından belirlenecektir.

Hâkimlerin
atama ve
nakillerinde yeni
bölge sistemi

Mesleğin
başlangıcında
heyet
mahkemelerinde
çalışma

Etkin meslek
içi eğitim

YARGI REFORMU STRATEJİSİ

■ Hedef 2.6

Adalet teşkilatında insan kaynakları yönetimi geliştirilecektir.

Faaliyetler

- Adalet personeline özgü meslek etiği ilkeleri belirlenecektir.
- Personel sayısının verimli dağılımının sağlanması için mahkeme ve Cumhuriyet savcısı sayısı, iş durumu gibi hususlar çerçevesinde norm kadro kriterleri yeniden belirlenecektir.
- Personel tayinleri, belirli bir takvime bağlanacak ve tayinlerin hizmet puanına göre yapılması sağlanarak yapay zekâ destekli personel yönetimi uygulamaları geliştirilecektir.
- Savcılık ve mahkeme yazı işleri müdürlüklerinin çalışma alanları mesleki performansı artıracak şekilde tasarlanacaktır.
- Personel eğitim merkezlerinin ve eğitim alan personelin sayısı artırılabacaktır.
- Personel eğitim merkezlerinde verilen eğitimde interaktif ve etkileşimli öğrenme yöntemlerinin kullanılması ve eğitim modüllerinin bilimsel standartlarla uyumlu olacak şekilde güçlendirilmesi sağlanacaktır.
- Bireyselleştirilmiş Personel Eğitim Sistemi'nin (BİPES) ihtiyaçlar doğrultusunda geliştirilerek kullanımının yaygınlaştırılması sağlanacaktır.

İnsan kaynaklarında etkin yönetim

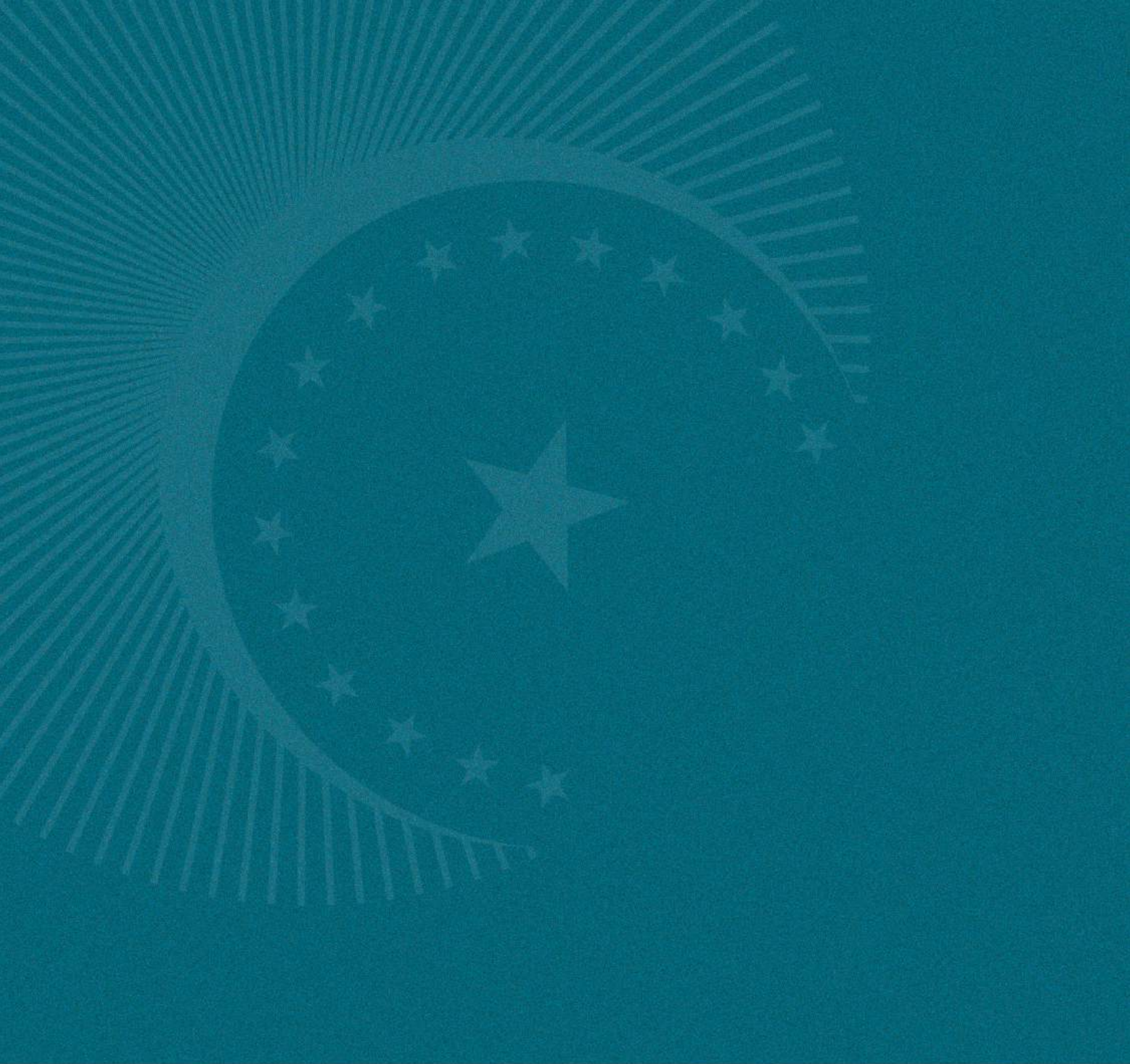
■ Hedef 2.7

Adalet personelinin kariyer imkânları artırılabacaktır.

Faaliyetler

- Devlet Memurları Kanunu'nda adalet hizmetleri sınıfı oluşturulacaktır.
- Adliye personelinin kariyer imkânlarının geliştirilmesi için uzman kâtiplik ünvanı ihdas edilecektir.
- Yazı işleri müdürlerinin yetkileri artırılarak görevlerini daha etkin ve verimli bir şekilde yapmalarını sağlanacaktır.

Kamuda adalet hizmetleri sınıfı

9 Hedef
63 Faaliyet

3

Amac

Ceza Adaleti Sisteminin
Etkinliğinin Artırılması

Ceza adaleti sistemi, bireylerin hak ve özgürlükleri yanında toplumsal düzenin korunması açısından hayati niteliği haizdir. Bu nedenle evrensel standartlara uygun, nüfus artışı, teknolojik, sosyal ve iktisadi gelişmeler gibi sebeplerle ortaya çıkabilecek yeni uyuşmazlık türlerini karşılayabilecek dinamik bir yapının oluşturulması önem taşımaktadır. Bu yaklaşımla Strateji Belgesi'nde maddi ceza hukuku normları, ceza muhakemesi normları ve infaz hukukuna ilişkin normlar bütüncül bir bakışla ele alınmıştır.

Uzun süren yargılamaların önüne geçilebilmesi amacıyla usul hükümlerinin adil yargılanma hakkına uygun düştüğü ölçüde daha hızlı ve çözüm üretmeye elverişli bir şekilde geliştirilmesine ihtiyaç duyulmaktadır. Belge'de, adil yargılanma hakkına bütünüyle hizmet edecek güvenceleri de içeren alternatif usul hükümlerine yönelik faaliyetler öngörülmüştür. Geride bırakılan süreçte yargı sistemine kazandırılan basit yargılama ve seri muhakeme usulleri, bu yöndeki çalışmaların bir başlangıcı olarak kabul edilmelidir.

Ceza yargılamalarında davaların tek celsede sonuçlanması öne çıkan politikalardan biridir. Delillerin soruşturma aşamasında eksiksiz toplanmasına, duruşmalarda yeni delil toplanması yerine bunların yeterli oranda tartışılmasına, tekrar eden yargılama işlemlerinin mümkün olduğunca azaltılmasına yönelik bir politika benimsenmiştir.

Mukayeseli hukukta, uyuşmazlıkların soruşturma aşamasında çözüme kavuşturularak dava konusu edilmekten sonuçlandırılmasına yönelik uygulamalar çeşitlenmiş bulunmaktadır. Dava sayısının azaltılması daha nitelikli yargılama yapılmasına ve duruşmaların tek celsede bitirilmesi ilkesine riayet edilebilmesine önemli katkı sağlayacaktır.

Alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemleri, geride kalan süreçte hukuk sistemindeki yerini sağlamlaştırmış ve toplum tarafından da benimsenmiştir. Hukukta arabuluculuk, cezada ise uzlaşma, sistemi zenginleştirmiş ve yararlanıcılar için tercih edilebilir bir çözüm seçeneği olmuştur. Bu nedenle Belge'de kovuşturma öncesi çözüm araçlarına yönelik faaliyetlere de yer verilmiştir.

Bunların yanı sıra TCK ve ceza içeren diğer kanunlarda yer alan suç ve yaptırım dengesinin, başta adil yargılanma hakkı olmak üzere hak ve özgürlüklerin korunması ilkesinin gözetilmesi suretiyle bütünüyle gözden geçirilmesi öngörülmüştür. Bu kapsamda suç, yaptırım ve infaz dengesinin toplumsal ihtiyaçlar çerçevesinde yeniden ele alınması, kanunlarda yer alan bazı fiillerin suç ve kabahat niteliklerinin yeniden belirlenmesi, kısa süreli hapis cezasına seçenek yaptırımların etkin bir şekilde uygulanması, bu yaptırımların genişletilmesi gibi birçok konu önümüzdeki dönemde ele alınacaktır.

Etkin bir ceza adaleti sistemi caydırıcı yaptırımları gerektirmektedir. Bu nedenle suç ve suçlulukla daha etkin bir mücadele amacıyla adli para cezalarının miktarlarının artırılmasının ceza adaleti sistemine olumlu katkılar sağlayacağı öngörülmüştür.

Teknolojik gelişmeler ve bilişim sistemlerinin hızla gelişerek yaygınlaşması, yeni suç tiplerini gündeme getirmiştir. Bu kapsamda bilişim sistemlerini kullanmak suretiyle işlenen suçlara karşı daha etkin mücadele stratejileri geliştirilmesi kişi ve toplum güvenliği açısından önem kazanmıştır.

YARGI REFORMU STRATEJİSİ

Bilişim ve dolandırıcılık suçlarına ilişkin hükümlerin suçla etkin mücadele edilebilmesi amacıyla Belge'de;

- Telefon aboneliği tesisinin bazı kimlik doğrulama yöntemleri kullanılmak suretiyle sıkı kurallara bağlanması,
- Bilişim ve dolandırıcılık suçları konusunda Cumhuriyet başsavcılıklarının kurumsal kapasitesinin geliştirilmesi,
- Başta bankacılık ve bilişim sistemi kullanılmak suretiyle işlenen dolandırıcılık ve hırsızlık suçları olmak üzere, ceza yargılamasında el koyma ve müsadereye kaynaklanan sorunların çözümüne yönelik düzenlemelerin yapılması,

gibi faaliyetlere yer verilmiştir.

Suçla mücadelede caydırıcılığın artırılmasına ilişkin olarak Belge'de ailenin korunması, kişilerin vücut bütünlüğü, çevre ve trafik güvenliği ile av tüfekleri gibi birçok konuda etkili tedbirler öngörülmüştür.

Cezaların infazı, ceza adaleti sisteminin en önemli aşamalarındandır. Önceki Yargı Reformu Stratejileri döneminde alternatif infaz usullerini de kapsayan çok yönlü çalışmalar yürütülmüştür. Bu dönemde de başta yaşlı, ağır hasta ve çocuk sahibi kadınlar için olmak üzere aynı doğrultuda çalışmalara devam edilecektir. Bu çerçevede kamu hizmeti görme yükümlülüğü de dâhil olmak üzere belirlenmiş olan özel infaz usullerinin yeniden ele alınması ve geliştirilmesi amaçlanmıştır.

Belge'de yer verilen; maktu oranlı denetimli serbestlik uygulamasının yeniden değerlendirilmesi, hükümlünün denetimli serbestlik tedbiri süresince suçun mahiyetine uygun yükümlülüklerle tâbi tutulması ve akıl hastaları ile madde bağımlılarının rehabilite ol-

madan toplum hayatına katılmalarının engellenmesine ilişkin hükümlerin yeniden ele alınması gibi faaliyetler de bu amaç çerçevesinde belirlenmiştir.

Adli sicil uygulamaları, ceza adaleti sisteminin önemli bir parçasıdır. Bundan hareketle, Belge'de; sicil ve arşiv kayıtlarının silinme sürelerinin gözden geçirilmesi, adli sicil kayıtlarının silinmesi veya düzeltilmesi başvurularının değerlendirilmesinde yapay zekâ algoritmalarının kullanılması ve kural tabanlı karar destek modülü genişletilerek adli sicil silme kurallarının topluca uygulanabileceği bir işleyiş sağlanması gibi faaliyetlere yer verilmiştir.

Belge'de çocukların adli süreç içerisinde daha etkin ve etkili bir şekilde korunmasına yönelik mekanizmaların güçlendirilmesi öne çıkan konulardan olmuştur. Bu çerçevede;

- Çocuk soruşturma bürolarında görev alacak Cumhuriyet savcılarının uzmanlaşmasının sağlanması,
- Çocuk adalet merkezleri ve çocuk izlem merkezlerinin yaygınlaştırılması,
- Bazı ağır suçlar hariç olmak üzere 15 yaşından küçük çocukların ilk defa işledikleri suçların soruşturma ve kovuşturmayla konu edilmeden çocuklara özgü koruma mekanizmaları içerisinde karşılanması,
- Birden fazla kez suça sürüklenen çocuklara yönelik özel rehabilitasyon tedbirlerinin geliştirilmesi,

gibi birçok faaliyet belirlenmiştir.

Amaç 3

Ceza Adaleti Sisteminin Etkinliğinin Artırılması

Hedef 3.1

Soruşturmaların etkinliğinin artırılmasına ve makul sürede sonuçlandırılmasına yönelik düzenlemeler yapılacaktır.

Faaliyetler

- Cumhuriyet başsavcılıklarında oluşturulan ihtisas bürolarının belirli bir standarda kavuşturulması sağlanacak, iş bölümü değişikliği ve bürolar arasında soruşturma dosyalarının aktarılmasından kaynaklanan gecikmeler önlenecektir.
- Bilişim ve dolandırıcılık suçları konusunda Cumhuriyet başsavcılıklarının kurumsal kapasitesi geliştirilecektir.
- Suç tiplerine göre soruşturma kılavuzları hazırlanacak ve bu kılavuzlar, güncel tutulacaktır.
- Başta bankacılık ve bilişim sistemi kullanılmak suretiyle işlenen dolandırıcılık ve hırsızlık suçları olmak üzere, ceza yargılamasında el koyma ve müsadere-den kaynaklanan sorunların çözümüne yönelik düzenlemeler yapılacaktır.
- Bilişim sistemlerinin banka veya kredi kurumlarının araç olarak kullanılması suretiyle işlenen suçların önlenmesi ve caydırıcılığın sağlanabilmesi amacıyla bankaların ve elektronik para kuruluşlarının sorumluluklarını artırmaya yönelik tedbirler alınacaktır.
- Suçların önlenmesi amacıyla telefon aboneliğinin kurulması bazı kimlik doğrulama yöntemleri uygulanmak suretiyle sıkı kurallara bağlanacaktır.
- Tüm telefon abonelerinin abonelik kayıtlarının güncellenmesi sağlanacak ve belirli süre içinde abonelik kayıtları güncellenmeyen hatlar iletişime kapatılacaktır.
- İnternet üzerinden yapılan satışlarda tarafları koruyacak düzenlemeler getirilecektir.

Maddi
gerçek
için etkin
soruşturma

Bilişim ve
dolandırıcılık
suçlarıyla
mücadelede
güçlü tedbirler

■ Hedef 3.2

Başta adil yargılanma hakkı olmak üzere hak ve özgürlüklerin korunması ilkesinin gözetilmesi suretiyle suç, yaptırım ve infaz dengesi yeniden düzenlenecektir.

Faaliyetler

- a. Ceza mevzuatının suç, yaptırım ve infaz dengesi toplumsal ihtiyaçlar çerçevesinde yeniden ele alınacaktır.
- b. Kanunlarda yer alan bazı fiillerin suç ve kabahat nitelikleri yeniden belirlenecektir.
- c. Kısa süreli hapis cezasına seçenek yaptırımların etkin bir şekilde uygulanması sağlanacak ve bu yaptırımların kapsamı genişletilecektir.
- d. Cezaların caydırıcılığını sağlamak için adli para cezalarının miktarları yeniden belirlenecektir.
- e. Ceza adaleti sistemi hürriyeti bağlayıcı cezaya alternatif yeni yaptırım türleri ile zenginleştirilecektir.
- f. Maktu oranlı denetimli serbestlik uygulaması cezaların caydırıcılığı açısından yeniden değerlendirilecektir.
- g. Hükümlünün denetimli serbestlik tedbiri süresince suçun mahiyetine uygun yükümlülüklerle tâbi tutulması sağlanacaktır.
- h. Akıl hastaları ve madde bağımlılarının rehabilite olmadan toplum hayatına katılmalarını engellemeye yönelik mevzuatta yer alan hükümler yeniden ele alınacaktır.
- i. Suçtan elde edilen gelirlerin tespitine, müsaderesine ve yönetimine yönelik düzenlemeler yapılacak ve uluslararası örneklerin de incelenmesi suretiyle buna ilişkin kurumsal bir yapı oluşturulacaktır.

Suç,
yaptırım
ve infazda
denge

■ Hedef 3.3

Ceza adaleti sisteminde caydırıcılığı artıracak yeni hükümler getirilecektir.

Faaliyetler

- a.** Hapis cezasının üst sınırı iki yıldan fazla olmayan ve tutuklama yasağına tabi olan suçlarda kişinin davranışlarının yeniden bir suç işleyeceği hususunda kuvvetli şüphe oluşturması, suçun işleniş şekli, suçun kamu düzenini ağır şekilde bozma tehlikesi gözetilerek tutuklama tedbirine başvurulabilmesine yönelik düzenleme yapılacaktır.
- b.** Trafikte işlenen suçlar ile trafik güvenliğini tehlikeye uğratan kabahatlerin yaptırımları, caydırıcılığın göz önünde bulundurulması suretiyle yeniden belirlenecektir.
- c.** Trafikte saldırı amacıyla araçtan inme gibi davranışların sürücü belgesinin geri alınması da dâhil olmak üzere müstakil yaptırıma bağlanması sağlanacaktır.
- d.** Ölümlü veya yaralanmalı trafik kazalarında zaruret dışında olay yerinin terk edilmesi ayrı bir suç olarak düzenlenecektir.
- e.** Suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçunun, vücut dokunulmazlığına, hürriyete ve çevreye karşı işlenen suçların cezaları artırılacaktır.
- f.** Ses ve gaz fişeği atabilen silahların izinsiz taşınmasının yaptırımı ağırlaştırılacaktır.
- g.** Av tüfeklerinin tabi olduğu ruhsat rejimi yeniden belirlenecek ve ruhsatsız kullanımının müeyyidesi ağırlaştırılacaktır.
- h.** Kişilerin toplu olarak bulunduğu nişan, düğün, asker uğurlaması gibi yerlerde, ses ve gaz fişeği atabilenler de kapsama alınarak silahla ateş eden kişilere verilecek cezalar artırılacaktır.
- i.** Ailenin korunmasına ilişkin anayasal düzenlemelerin daha etkin uygulanabilmesi amacıyla suç ve ceza içeren hükümler yeniden ele alınacaktır.
- j.** Bilişim ve dolandırıcılık suçlarına ilişkin hükümler, suçla etkin mücadele edilebilmesi amacıyla yeniden düzenlenecektir.

Toplum huzuru
için etkin ceza
adaleti

Trafikteki
saldırganlığa
sert yaptırımlar

Kutlamalarda
silah kullanımına
caydırıcı cezalar

YARGI REFORMU STRATEJİSİ

■ Hedef 3.4

Telafi edici adalet anlayışına uygun düzenlemeler yapılacak ve uzlaştırma kurumunun etkinliği artırılacaktır.

Faaliyetler

- Başta mal varlığına karşı işlenen suçlar olmak üzere bazı suçlarda suçtan zarar görenin mağduriyetinin giderilmesi için şüpheli ya da sanığı teşvik edecek yeni hükümler getirilecektir.
- Şikâyete bağlı suçlarda şikâyetçinin meşruhatlı davetiyeye rağmen ilk duruşmaya mazeretsiz gelmemesi hâlinde davanın düşürülmesi imkânı getirilecektir.
- Uzlaştırma konusunda toplumsal farkındalığı artırmaya yönelik çalışmalar yapılacaktır.

Telafi edici
adalet ve
uzlaştırma

■ Hedef 3.5

Adli sicil sistemi lekelenmeme hakkı kapsamında yeniden yapılandırılacaktır.

Faaliyetler

- Adli sicil ve arşiv kayıtlarının silinme süreleri gözden geçirilecektir.
- Yasaklanmış hakların geri verilmesi ve hak yoksunluğuyla ilgili hükümler uygulamada karşılaşılan bazı sorunların çözülmesi amacıyla yeniden ele alınacaktır.
- Kesin nitelikteki adli para cezasına ilişkin mahkûmiyet hükümlerinin adli sicile kaydedilmemesine yönelik düzenleme yapılacaktır.
- Ceza mahkûmiyetlerinin adli sicile kaydedilmesinde çocuklar lehine farklı düzenlemeler yapılacaktır.
- Adli sicil silme-düzeltilme başvurularının değerlendirilmesinde yapay zekâ algoritmaları kullanılacaktır.
- Kural tabanlı karar destek modülü genişletilerek adli sicil silme kurallarının topluca uygulanabileceği bir sistem oluşturulacaktır.

Lekelenmeme
hakkını
güçlendiren
adli sicil
sistemi

■ Hedef 3.6

Ceza infaz ve denetimli serbestlik sisteminin yönetim kapasitesi geliştirilecektir.

Faaliyetler

- a. Yüksek güvenli adli psikiyatri hastanelerinin sayısı artırılabacaktır.
- b. Akıllı Teknolojilerin Ceza İnfaz Kurumlarına Entegrasyonu Projesi'nin (ACEP) altyapısı teknolojik gelişmeler doğrultusunda güçlendirilecektir.
- c. Hükümlü ve tutukluların avukatlarına erişimi hususunda alternatif teknolojik yöntemlerin geliştirilmesi için çalışmalar yapılacaktır.
- d. Kamu hastanelerindeki hükümlü koğuşu yatak sayıları uluslararası normlara uygun standartlar doğrultusunda artırılabacaktır.
- e. Şehir hastaneleri bünyesinde oluşturulan tutuklu ve hükümlü adli psikiyatri servislerinin sayısı artırılabacaktır.
- f. Ceza infaz kurumlarının faydalanacağı kampüs devlet hastanelerinin ve semt polikliniklerinin sayısı artırılabacaktır.
- g. Uyuşturucu madde bağımlıları için rehabilitasyona uygun müstakil ceza infaz kurumları oluşturulacaktır.
- h. Yaşlı ve ağır hasta hükümlüler ile çocuk sahibi kadın hükümlüler bakımından alternatif infaz usullerinin uygulama alanı genişletilecektir.
- i. Ağır hastalığı, bedensel engel durumu nedeniyle bakıma muhtaç tutuklu ve hükümlüler için rehabilitasyona uygun müstakil ceza infaz kurumları oluşturulacaktır.
- j. Psikososyal yardım servislerinin kapasitesi güçlendirilecektir.
- k. Elektronik izleme sistemi, millî teknoloji imkânlarından da istifade edilmek suretiyle geliştirilecektir.
- l. Uyuşturucu suçlarında denetimli serbestlikten faydalanan yükümlülere yönelik özelleştirilmiş müdahale programları geliştirilecektir.

Uyuşturucuyla
etkin
mücadele

Yaşlı, ağır
hasta ve
çocuklu kadın
hükümlüler için
alternatif infaz
usulleri

YARGI REFORMU STRATEJİSİ

■ Hedef 3.7

Ceza infaz kurumlarında ihtiyaca uygun yeni uygulamalar geliştirilecektir.

Faaliyetler

- a. İnfaz sisteminde hükümlülerin ıslahı ve topluma kazandırılması güçlendirilecek, meslek edindirme programları geliştirilecek, bu amaçla işyurtlarının üretim kapasitesi artırılacaktır.
- b. Hükümlülerin toplum yararına çalıştırılması uygulamaları geliştirilecektir.
- c. Ceza infaz kurumlarında hükümlü ve tutukluların ziyaret süreçlerindeki iş ve işlemler ile sağlık işlemleri, gelişmiş teknolojik yöntemler kullanılarak dijitalleştirilecektir.
- d. Yakınları ceza infaz kurumunda bulunan çocukların yakınlarıyla sosyal ilişkilerini çocukların gelişimine hizmet edecek şekilde yapabilmelerine yönelik çalışmalar yürütülecektir.
- e. Ceza infaz kurumlarındaki suça sürüklenen çocukların örgün eğitime dâhil edilmesi amacıyla kapalı ceza infaz kurumlarında kurulan çok programlı liseler yaygınlaştırılacaktır.

Sosyalleşen
hükümlü,
güvenli
toplum

■ Hedef 3.8

Çocukların adli süreçte daha etkin korunmasına yönelik mekanizmalar güçlendirilecek ve çocuklara yönelik telafi edici adalet uygulamaları geliştirilecektir.

Faaliyetler

- a. Çocuk soruşturma bürolarında görev alacak Cumhuriyet savcılarının uzmanlaşması sağlanacaktır.
- b. Çocuk mahkemesi ve çocuk ağır ceza mahkemeleri yaygınlaştırılacak ve mahkemelerin fiziki koşulları çocuk adaleti sisteminin amacına uygun hâle getirilecektir.
- c. Çocuk adalet merkezleri ve çocuk izlem merkezleri yaygınlaştırılacaktır.
- d. Çocuk Koruma Kanunu uyarınca verilen koruyucu ve destekleyici tedbir kararlarının münhasıran görevlendirilmiş tedbir mahkemeleri tarafından verilmesi ve yerine getirilme sürecinin etkin şekilde takibi sağlanacaktır.
- e. Bazı ağır suçlar hariç olmak üzere 15 yaşından küçük çocukların ilk defa işledikleri suçların soruşturma ve kovuşturmaya konu edilmeden çocuklara özgü koruma mekanizmaları içerisinde karşılanması ya da bu çocuklar için Cumhuriyet savcılarının kamu davasının açılmasında maslahata uygunluk/kamu yararı değerlendirmesi yapma, hâkime de takdiren ceza verme yetkisinin verilmesi sağlanacaktır.
- f. Birden fazla kez suça sürüklenen çocuklara yönelik özel rehabilitasyon tedbirleri geliştirilecektir.
- g. Suça sürüklenen çocuklara özgü kısa süreli hapis cezasına seçenek yaptırımlar düzenlenecektir.
- h. Suça sürüklenen çocuklar hakkında sosyal inceleme raporu düzenlenmesi zorunlu hâle getirilecektir.

Ceza adaleti
sisteminde
çocuğun
üstün yararı

İlk defa
suç işleyen
çocuklara özgü
koruma
mekanizmaları

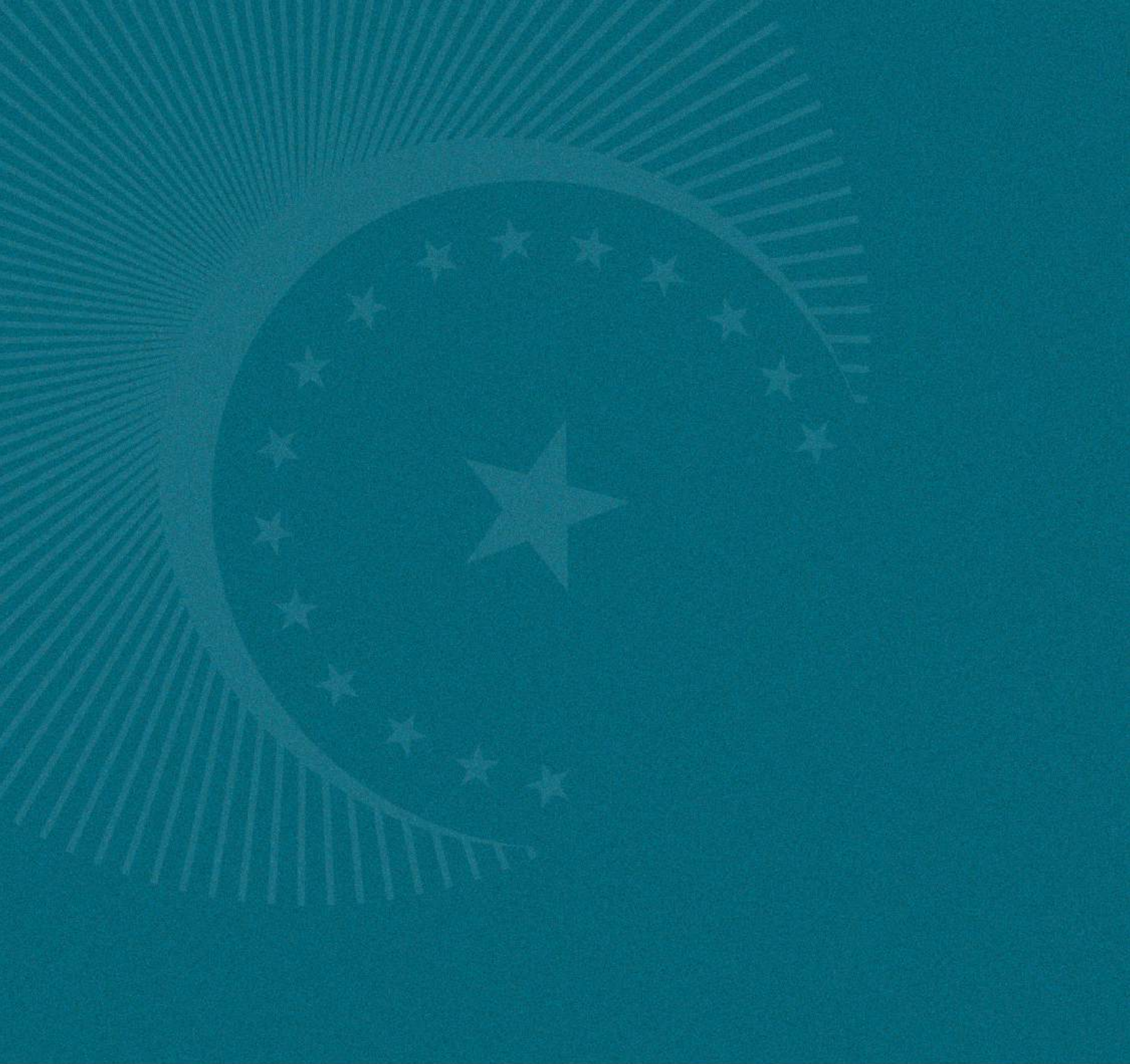
YARGI REFORMU STRATEJİSİ

■ Hedef 3.9

Adli destek ve mağdur hizmetleri müdürlüklerinin kapasiteleri geliştirilecektir.

Faaliyetler

- a. Adli destek ve mağdur hizmetleri müdürlüklerinde görev yapan sosyal çalışmacı, psikolog ve pedagoglar ile diğer personelin sayısı ve niteliği artırılacaktır.
- b. Adli destek ve mağdur hizmetlerinde çalışan personele yönelik eğitim çalışmaları düzenlenecektir.

6 Hedef

34 Faaliyet

4

Amac

Hukuk ve İdari Yargılama Süreçlerinin
Etkinliğinin Artırılması

Hukuk ve idari yargı süreçleri toplumsal yaşamı ve toplumun adalet anlayışını şekillendiren önemli bir fonksiyonu yerine getirmektedir. Sistemin ekonomik hayat ve güvenli yatırım ortamı ile de doğrudan bağlantısı bulunmaktadır. Bu kapsamda yargı süreçlerinin daha şeffaf, anlaşılır ve hızlandırılmış bir yapıya kavuşturulması önem taşımaktadır.

Yargı harçları, ilgili mevzuat uyarınca maktu ya da nispi olarak belirlenmekte; işin mahiyetine ve davanın sonuçlanma şekline göre harç oran ve miktarları değişebilmektedir⁸. Harcın mahiyetine, oranına, hesaplanmasına, harçtan sürekli veya geçici muafiyete ilişkin Harçlar Kanunu ve özel kanunlardan kaynaklanan farklılıkların mümkün oldukça sadeleştirilmesi mahkemelerin iş yükünü önemli ölçüde azaltarak yargılamaları hızlandıracaktır.

6100 sayılı HMK ile birlikte topluluk davası (grup, sınıf davası) dava çeşitleri arasında yerini alarak hukuk sistemine girmiştir. Bu dava türü sayesinde dava şartı olan “hukuki yarar” toplumun menfaati ekseninde genişletilmiştir. İlgili toplumsal süjelerin menfaatlerinin daha fazla korunması ve bu sayede mahkemelerin iş yükünün de azaltılması amacıyla bu yeni kurumun kanunlarda yer alan düzenlemeleri, davada taraf olarak yer almayan ancak topluluk üyesi olduğu açık olan kişiler yönünden yeniden ele alınacaktır.

Hukuk sistemi içinde bazı uyuşmazlıkların, niteliği veya konusu itibarıyla hızlı bir şekilde çözülmesi taraflar açısından bir ihtiyaç; adalet sisteminin etkin işleyişi ve verimliliği açısından ise bir zorunluluktur. Bu nedenle, küçük miktarda talep ve davaların gerekli usûli güvencelerin sağlandığı basit ve hızlı bir yargılama usulüyle çözülmesine yönelik adımlar atılması hedeflenmektedir.

Hukuk yargılamalarında mahkemelerin bilgi ve belge taleplerine yönelik ara kararların dava dışı taraflarca yerine getirilmemesi veya yerine getirilmesinin engellenmesi nedenleriyle yargısal süreçler uzayabilmektedir. Bu durumdan kaynaklanan sorunların ortadan kaldırılması için hukuk mahkemeleri ara kararlarının dava dışı taraflarca kasıtlı olarak yerine getirilmemesinin ya da yerine getirilmesinin engellenmesinin cezai bir yaptırıma bağlanması sistemin işleyişine önemli bir katkı sağlayacaktır.

Diğer bütün özgürlükler gibi hak arama özgürlüğü de hukuk sistemlerinde sadece meşru vasıta ve yollarla kullanılabilir. Bu kapsamda, Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nda yer verilen “Dürüst Davranma ve Doğruyu Söyleme Yükümlülüğü” hak arama özgürlüğünün medeni usul hukukundaki sınırlamalarından birine işaret eder. Bu aynı zamanda Türk Medeni Kanunu’nun 2. maddesi ile belirlenen “Dürüstlük Kuralı”nın da bir gereğidir. Böylelikle Kanun’da, hak arama özgürlüğü ve taraf hâkimiyetinin sınırsız şekilde uygulanamayacağı vurgulanarak buna yönelik önemli bir ilkeye yer verilmiştir.

Konuya özgü evrensel ilkeler, anılan özel düzenlemeler ve nihayetinde hak kullanımının doğal sınırları; hak arama özgürlüğü kullanılırken yeni bir haksızlığa sebebiyet verecek kötü niyetli taraf davranışlarının mutlak surette engellenmesini gerektirmektedir. Her ne kadar ilgili mevzuatta dürüstlüğe aykırı davranışların bir yaptırıma tabi tutulacağı öngörülmüşse de uygulamada bu hükümlerin bazı hâllerde kötü niyetli taraf davranışlarını engellemekte yetersiz kaldığı gözlemlenmiştir. Bu nedenle tarafları dürüstlük kuralına ve bu yönde belirlenen yükümlülüklerle aykırı davranışlarda bulunmaktan alıkoymak ve usulî hakları da

8 **Harçlar Kanunu Madde 15:** Yargı harçları (1) sayılı tarifede yazılı işlemlerden değer ölçüsüne göre nispi esas üzerinden, işlemin nev’i ve mahiyetine göre maktu esas üzerinden alınır.

Harçlar Kanunu Madde 22: Davadan feragat veya davayı kabul veya sulh, muhakemenin ilk celsesinde vuku bulursa, karar ve ilam harcının üçte biri, daha sonra olursa üçte ikisi alınır.

YARGI REFORMU STRATEJİSİ

kısıtlamayacak bazı mevzuat düzenlemeleri yapılması amaçlanmaktadır.

Aile kurumunun toplumun devamı için hayati bir önem taşıdığı her kesimin üzerinde tartışmaksızın uzlaştığı bir konudur. Bunu gözetmek devletin temel görevleri arasında yer almaktadır. Anayasa gereğince devlet, ailenin huzur ve refahı ile özellikle ananın ve çocukların korunması gibi konularda gerekli tedbirleri almak zorundadır⁹.

Adalet sistemi içerisinde de münhasıran aile hukukuna özgü usul hukuku düzenlemelerine, başta Türk Medeni Kanunu'nda olmak üzere Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun, Aile Mahkemelerinin Kuruluş Görev ve Yargılama Usullerine Dair Kanun gibi birçok mevzuatta ayrı ayrı yer verilmiştir.

Aile hukukundan doğan yargılamaların uzaması, tarafların medeni ve mali durumları ile birlikte müşterek çocuklar üzerinde de olumsuz sonuçlara neden olabilmektedir. Bu kapsamda, aile hukukuna özellikle boşanma ve nafakaya ilişkin hükümlerin yeniden ele alınması ve usul hükümlerinin özel olarak düzenlenmesi amaçlanmıştır.

Toplumsal uzlaşma kültürüne büyük katkı sağlayan arabuluculuk kurumu, yargının iş yükünü azaltan önemli bir işleve sahiptir. Önümüzdeki dönemde, arabuluculuk kurumunun bu alandaki etkinliğini daha da artırmak adına arabuluculuğun kurumsal yapısını güçlendirecek çalışmalar yapılması planlanmıştır.

Sosyal ve ekonomik yaşamın sağlıklı bir şekilde devamı için icra ve iflas sisteminin son derece önemli bir rolü bulunmaktadır. Mevcut 2004 sayılı İcra ve İflas Kanu-

nu, 1932 yılından bu yana yürürlüktedir. Zaman içerisinde birçok değişikliğe uğramış olan bu Kanun yerine özellikle teknolojik gelişmeleri de gözeten yeni bir kanun yapılması kaçınılmaz bir zorunluluktur. Bu nedenle ticari hayatın dinamizmi karşısında geride kalmayacak, yaşanacak gelişmelere bağlı olarak ortaya çıkabilecek yeni uyumsuzlıklara çözüm üretmekte aksamayacak yeni bir icra ve iflas kanunu yapılması öngörülmüştür.

Yargılama usullerinin sadeleştirilmesi ve etkinliğinin artırılması amacıyla yürütülen çalışmaların bir bölümü idari yargılama usulüne ilişkin olacaktır. Bu kapsamda idarenin taraf olduğu tam yargı davalarında sulh müessesesine başvuru zorunlu kılınarak alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemlerinin idari yargı alanında da geliştirilmesi hedeflenmektedir. Ayrıca idari yargıda dosyanın tekemmül sürecini kısaltacak düzenlemelerin yapılması ve buna ek olarak birleştirme ve doğrudan ayırma kararı verilebilmesine imkân sağlayan usul kuralları getirilmesi planlanmaktadır. Bunların yanı sıra yetki kuralları yeniden ele alınarak iş yükünün dengeli dağıtılması suretiyle idari yargılama süreçlerinin daha kısa sürede tamamlanması sağlanacaktır.

Yine idari yargılama usulünde mevcut olmayan delil tespiti istenebilmesi imkânı ve hakkında karar verilmeyen talepler bakımından hükmün tamamlanması müessesesinin idari yargılama süreçlerine dâhil edilmesi iyi işleyen idari yargı sisteminin daha da güçlendirilmesine olumlu katkı sağlayacaktır.

9 **1982 Anayasası Madde 41:** Aile, Türk toplumunun temelidir ve eşler arasında eşitliğe dayanır. Devlet, ailenin huzur ve refahı ile özellikle ananın ve çocukların korunması ve aile planlamasının öğretimi ile uygulanmasını sağlamak için gerekli tedbirleri alır, teşkilatı kurar. Her çocuk, korunma ve bakımdan yararlanma, yüksek yararına açıkça aykırı olmadıkça, ana ve babasıyla kişisel ve doğrudan ilişki kurma ve sürdürme hakkına sahiptir. Devlet, her türlü istismara ve şiddete karşı çocukları koruyucu tedbirleri alır.

Amaç 4

Hukuk ve İdari Yargılama Süreçlerinin Etkinliğinin Artırılması

Hedef 4.1

Hukuk yargılamasındaki süreçler sadeleştirilecektir.

Faaliyetler

- a. Yargı yolunun yanlışlığı nedeniyle verilen görevsizlik kararlarına ilişkin hükümlerden kaynaklanan mağduriyetleri ortadan kaldıracak düzenleme yapılacaktır.
- b. Asliye hukuk, asliye ticaret ve tüketici mahkemeleri görev ayrımının konuya mahsus içtihatlar da gözetilerek yeniden belirlenmesi sağlanacaktır.
- c. Değer ve tutarı belirli bir miktarın altındaki talep ve davaların basitleştirilmiş ve hızlı bir yargılama usulü ile çözümlenmesi için düzenleme yapılacaktır.
- d. Yargı harçları sadeleştirilerek tahsili usulü yeniden düzenlenecektir.
- e. Uyuşmazlıkların sulh yoluyla çözüme kavuşturulması hâlinde nispi karar ve ilam harcı yerine maktu harç alınması sağlanacaktır.
- f. Elektronik ödeme yöntemleri ile harç ve gider avansı tahsilatının yapılabilmesi sağlanacaktır.
- g. Kolektif menfaatlerin daha iyi korunabilmesi için topluluk davasına ilişkin hükümlerin etkinliği artırılabilecektir.
- h. Makul sürede yargılanma hakkı çerçevesinde ön inceleme aşamasının verimliliği analiz edilecek ve gerekli düzenlemeler yapılacaktır.
- i. Ön inceleme duruşmasından önce tensip zaptı ile belirlenen işlemlerin yazı işleri müdürlüğü tarafından eksiksiz şekilde yapılmasına ve takibine yönelik düzenlemeler yapılacaktır.
- j. Hukuki güvenliğin artırılması için bono evrakının kayıt altında üretilmesi sağlanacaktır.

Değer ve tutarı belirli bir miktarın altındaki davalar için daha hızlı çözümler

Kayıt altında üretilen bono ile hukuki güvenlik

YARGI REFORMU STRATEJİSİ

■ Hedef 4.2

Hukuk yargılamalarının etkinliği artırılacaktır.

Faaliyetler

- Mahkeme tarafından yazılı olarak istenen bilgi ve belgelere süresinde cevap verilmemesi veya cevap verilmesinin engellenmesi hâlinde cezai yaptırımlar getirilecektir.
- Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nda yer alan, dürüst davranma ve doğruyu söyleme yükümlülüğüne aykırı davranışlar daha caydırıcı yaptırımlara bağlanacaktır.
- Hak arama yollarının kötüye kullanılması mahiyetindeki taraf işlemlerini engellemeye yönelik düzenlemeler yapılacaktır.
- Kısıtlının menfaatlerinin daha iyi korunduğu ve vatandaşların işlerinin kolaylaştırıldığı yeni bir vesayet sistemi oluşturulacaktır.

Hukuk mahkemeleri ara kararlarının yerine getirilmemesine cezai yaptırım

Kısıtlının menfaatlerini daha iyi koruyacak yeni bir vasilik sistemi

■ Hedef 4.3

Aile hukukunda uygulamadan doğan sorunların giderilmesine yönelik tedbirler geliştirilecektir.

Faaliyetler

- a. Mali sonuçları da dâhil olmak üzere boşanma hukukunun aksayan yönleri gözden geçirilecek, taraflar ile çocukların hak ve menfaatine uygun yeni bir boşanma usulüne ilişkin çalışma yapılacaktır.
- b. Boşanma davalarının adli tatilde de görülebilmesi sağlanacaktır.
- c. Aile mahkemelerinin kuruluşu ve yargılama usulünün yenilenmesine yönelik çalışmalar yapılacaktır.
- d. Şiddet içermeyen aile uyuşmazlıklarında aile bireylerinin yargı süreçlerinde yıpranmasını önlemek amacıyla aile hukukunda arabuluculuk müessesesi getirilecektir.

Taraflar ile
çocukların hak
ve menfaatine
uygun yeni bir
boşanma usulü

Aile Hukukunda
Arbuluculuk

YARGI REFORMU STRATEJİSİ

■ Hedef 4.4

Arbuluculuk ve tahkim kurumunun etkinliği artırılacaktır.

Faaliyetler

- a. Arbuluculuk müessesesinin kurumsal yapısının güçlendirilmesine, denetim mekanizmalarının çeşitlendirilmesine ve görüşmelerin gerçekleştirileceği yerlerin standartlarının belirlenmesine yönelik mevzuat çalışması yapılacaktır.
- b. Arbuluculuk süreci anlaşmaya daha fazla katkı sağlayacak şekilde yeniden yapılandırılacaktır.
- c. Asliye hukuk mahkemelerinde görülen alacak ve tazminat davaları başta olmak üzere dava şartı arbuluculuk uygulamasının kapsamı genişletilecektir.
- d. İhtiyari arbuluculuğun etkinliğini artırmak için çalışmalar yürütülecektir.
- e. Farklı alanlarda kurumsal tahkim uygulaması yaygınlaştırılacaktır.

Farklı
alanlarda
kurumsal
tahkim

■ Hedef 4.5

İdari yargılama usulünün sadeleştirilmesi ve etkinliğinin artırılması sağlanacaktır.

Faaliyetler

- a. İdarenin taraf olduğu tam yargı davalarında sulh müessesesine başvuru zorunlu kılınacaktır.
- b. İdari yargıda dosyaların tekemmül sürecini kısaltacak düzenlemeler yapılacaktır.
- c. İdari uyuşmazlıklara ilişkin davalarda pilot dava uygulamasına geçilecektir.
- d. İdari yargıda delil tespiti istenebilmesine yönelik düzenlemeler yapılacaktır.
- e. Makul sürede yargılanma hakkının temini kapsamında idare mahkemeleri arasında dengeli iş dağılımının sağlanması için yetki kuralları gözden geçirilecektir.
- f. Makul sürede yargılanma hakkının güçlendirilmesi için idari yargı dava dosyalarının birleştirilmesi veya doğrudan ayrılmasına karar verilebilmesinin sağlanmasına ilişkin düzenleme yapılacaktır.
- g. İdari yargıda, yargılamaların uzamasının engellenmesi için dava dilekçesinde talep edilmesine rağmen hakkında karar verilmeyen hususlarda mahkemenin hükmü ek kararlarla tamamlayabilmesine ilişkin düzenleme yapılacaktır.

İdari
davalarda
pilot dava
uygulaması

İdari yargı
mercilerinde
delil tespiti
yapılabilmesi
imkânı

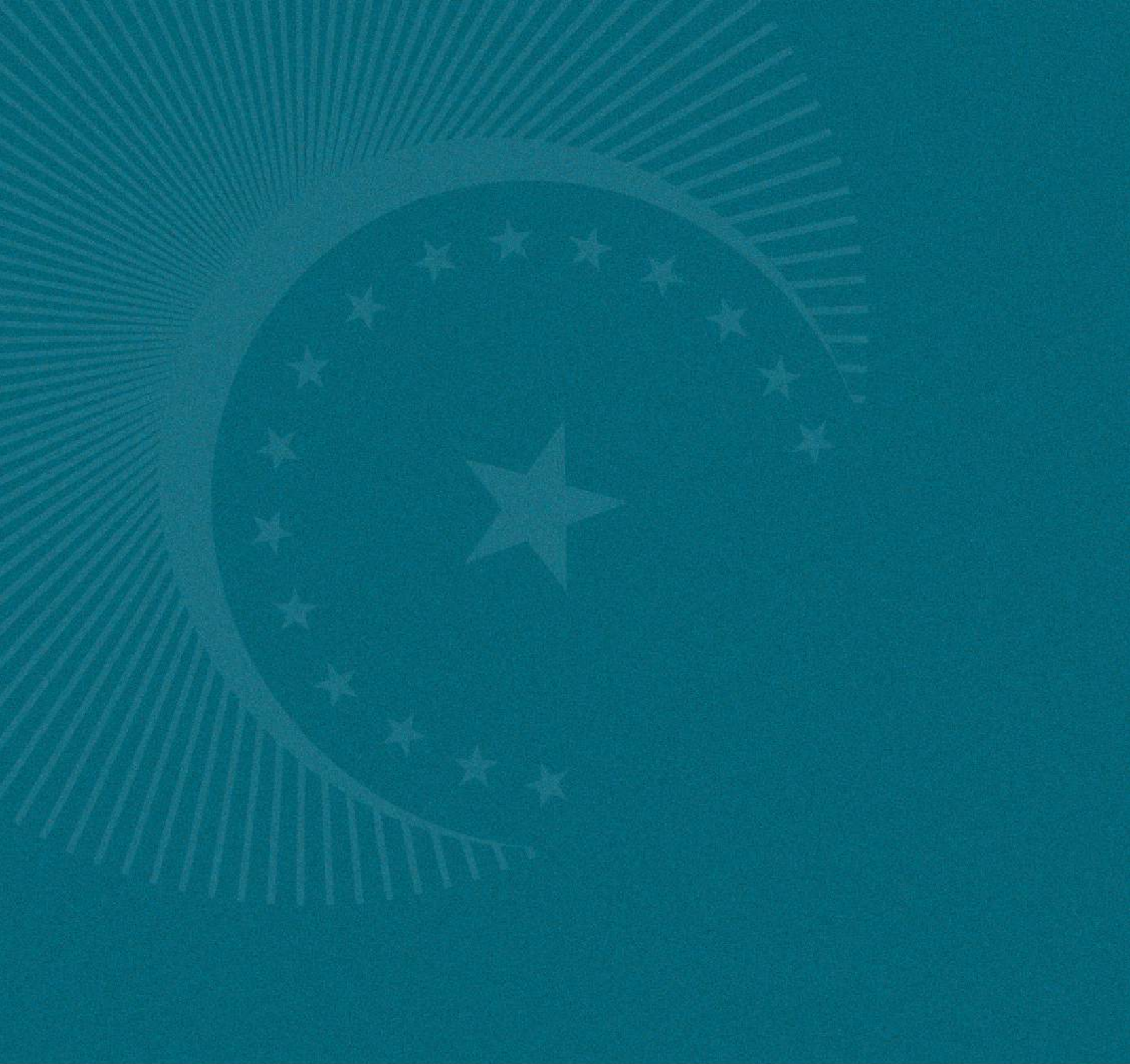
■ Hedef 4.6

İcra ve iflas sistemi alacaklı ve borçlu arasındaki hassas dengenin gözetilmesi suretiyle yeniden yapılandırılacaktır.

Faaliyetler

- Günün ihtiyaçlarına cevap verecek ve alacaklı ile borçlu arasındaki hassas dengeyi gözetecek şekilde yeni bir İcra ve İflas Kanunu hazırlanacaktır.
- Değer ve tutarı belirli bir miktarın altındaki alacakların takibinde hızlı, ekonomik ve taraf menfaatini gözetem alternatif takip yolu geliştirilecektir.
- Elektronik dosya sisteminin kullanımı artırılacak ve icra dairelerindeki derdest fiziki dosyaların UYAP sistemine aktarılması tamamlanacaktır.
- Konkordato kurumunun güven veren ve sürdürülebilir bir ekonomik yapı için etkin bir araç hâline getirilmesine ilişkin düzenlemeler yapılacaktır.

Yeni
İcra ve
İflas
Kanunu

5 Hedef
22 Faaliyet

5

Amaç

Adalet Erişimin Kolaylaştırılması

Hukuk devletinin en önemli gereklilikleri arasında, adalete erişimin mümkün olduğunca kolaylaştırılmış olması yer almaktadır. Adalet hizmetleri, yararlanıcıların kolaylıkla ulaşabileceği bir yapıya sahip olmalıdır.

Adalet hizmetlerine erişim imkânı, sistemde yer alan kullanıcı dostu uygulamaların da yararlanıcılara eşit şekilde sunulmasını gerekli kılmaktadır. Bu amaçla toplumun tüm kesimleri dikkate alınarak adalete erişimin kolaylaştırılması ve geliştirilmesi sağlanacaktır.

Adli yardım, mali olanakları yetersiz kişilerin dava harç ve masraflarından muaf tutulması ve bu kişiler için ücretsiz avukat görevlendirilmesidir. Bu kapsamda, adli yardım sistemine ayrılan mali kaynak artırılacak, talep edenler arasında eşit ve adil hizmet sunumu yapmak adına adli yardım başvurularının değerlendirilmesine yönelik standartlar oluşturulacaktır.

Adliyelerdeki ön bürolar vatandaşların işlerini bir yerden ve hızlı bir şekilde yapmalarına olanak sağlamakta, yönlendirici fonksiyonuyla da yararlanıcıların adliyedeki iş ve işlemlerini son derece kolaylaştırmaktadır. Ön bürolar sayesinde mahkeme kalemleri, önemli oranda kırtasiye işlerinden arınmış hâlde çalışabilmekte ve kalemlerin verimlilikleri artmaktadır. Bu kapsamda ön büroların etkinliğinin daha da artırılması ve böylelikle adalete erişim imkânlarının azami seviyelere çıkartılması Belge’de yerini almıştır.

Kadınların adalete erişiminin önümüzdeki dönemde daha da güçlendirilmesi amaçlanmaktadır. Belgede bu amacı gerçekleştirmeye yönelik olarak aile içi ve

kadına yönelik şiddet bürolarının yaygınlaştırılması, adli yardım bürolarında kadın haklarının daha etkili korunmasını sağlayan uygulamaların geliştirilmesi, hizmet içi ve hizmet öncesi eğitim programları ile bu alandaki uygulamaların daha da geliştirilip yaygınlaştırılması gibi birçok faaliyete yer verilmiştir.

Yararlanıcıların her bir kesimi için özel ihtiyaçları da dikkate alınarak adalete erişimin kolaylaştırılması hedeflenmiştir. Bu hedef kapsamında adli yardım başvuru formları ile mağdur ve tanık haklarına ilişkin materyaller, engellilerin erişimini kolaylaştırmak için engel durumlarına göre yeniden düzenlenecek ve özellikle yaşlı ve engelli mağdurların ifadelerinin adli görüşme odalarında alınmasına yönelik farkındalık artırıcı çalışmalar yapılacaktır.

Koruyucu hukuk; başta savunmanın, avukatlık mesleğinin ve noterlik hizmetlerinin güçlendirilmesi olmak üzere birçok hususu içeren kapsayıcı bir kavram olmuştur. Bu kavram altında incelenen alanlar, temel olarak uyuşmazlıkların oluşmasını engellemeye ya da kolay çözülmesini sağlamaya odaklanmıştır.

Belge’de koruyucu hukuk uygulamaları kapsamında ayrıca temel hukuk bilgilerinin küçük yaşlardan itibaren okullarda öğretilmesi ve toplumsal hukuk bilincinin oluşturulması hedeflenmiştir. Buna yönelik olarak 2013-2014 eğitim öğretim yılından itibaren ortaokullarda uygulanan “Hukuk ve Adalet Dersi”nin liseleri de kapsayacak şekilde genişletilmesinin yanı sıra temel hukuk bilgilerinin topluma yaygınlaştırılmasına yönelik çalışmalar da yapılacaktır.

Amaç 5

Adalet Erişimin Kolaylaştırılması

Hedef 5.1

Adalet erişimi kolaylaştıracak düzenlemeler yapılacaktır.

Faaliyetler

- Mevzuatta yer alan adli yardım hükümleri gözden geçirilecektir.
- Adli yardıma ayrılan mali kaynak artırılacaktır.
- Adli yardım başvurularının değerlendirilmesinde standartlar oluşturulacaktır.
- Ön bürolarda görülen işlerin etkinliğinin artırılmasına yönelik tedbirler alınacaktır.

Erişebilir
adalet için
güçlü adli
yardım

■ Hedef 5.2

Adalet sisteminde kadın haklarına ilişkin uygulamalar geliştirilecek, şiddet mağduru kadınların adalete erişimi güçlendirilecektir.

Faaliyetler

- a. Aile içi ve kadına yönelik şiddet suçları soruşturma bürolarının yaygınlaştırılması ve bu bürolarda görev alacak Cumhuriyet savcılarının uzmanlaşması sağlanacaktır.
- b. Adli yardım sisteminde, kadın haklarının daha etkili korunmasını sağlayan uygulamalar geliştirilecektir.
- c. Hizmet içi ve hizmet öncesi eğitimlerde kadın haklarına yönelik programlar geliştirilip uygulanacaktır.
- d. Adli destek ve mağdur hizmetleri müdürlüklerinin mağdur kadınlara adli süreçte hizmet sunma kapasitesi geliştirilecektir.

YARGI REFORMU STRATEJİSİ

■ Hedef 5.3

Yaşlı ve engellilerin adalete erişimleri kolaylaştırılacaktır.

Faaliyetler

- a. Adli yardım başvuru formları, engellilerin engel durumlarına özgülenererek daha erişilebilir hâle getirilecektir.
- b. Mağdur ve tanık haklarına ilişkin hazırlanan materyaller engelli bireyler için erişilebilir hâle getirilecektir.
- c. Yaşlı ve engelli mağdurların ifadelerinin adli görüşme odalarında alınmasına yönelik farkındalık artırıcı çalışmalar yapılacaktır.
- d. İşitme engelli bireylerin adli süreçte beyanlarını daha rahat verebilmelerini sağlayacak görünlü işaret dili tercümanlığı hizmeti sunulacaktır.
- e. İşitme engelli bireylerin adliyelerdeki iş ve işlemleri için ihtiyaç duyabilecekleri bilgilendirme ve yönlendirme hizmetlerine mobil uygulama aracılığıyla ulaşılması sağlanacaktır.
- f. Adalet personeline yönelik olarak engellilerin adalete erişiminde faydalanabilecekleri eğitim modülü hazırlanacaktır.

Yaşlı ve engelli bireyler için adalete daha kolay erişim

■ Hedef 5.4

Adalet hizmetlerinin fiziki kapasitesi, adalete erişimi kolaylaştıran ve çevreye duyarlı bir anlayışla güçlendirilecektir.

Faaliyetler

- a. Yeni inşa edilecek adliyelerin, vatandaşların kolay ulaşabileceği yerlerde olması sağlanacaktır.
- b. Yaşlı ve engelli dostu, erişilebilir ve yeterli sosyal alanların bulunduğu adli hizmet binaları inşa edilecektir.
- c. Doğal afet sonrası yargısal faaliyetlerin kesintisiz sürdürülebilmesi için ülke genelinde belirlenen yerlere doğal afet ve acil durum merkezleri kurulacaktır.

Yaşlı ve
engelli
dostu
adliyeler

YARGI REFORMU STRATEJİSİ

■ Hedef 5.5

Koruyucu hukuk uygulamaları geliştirilecektir.

Faaliyetler

- a. Ortaokul müfredatında yer alan hukuk ve adalet dersi liseleri de kapsayacak şekilde yaygınlaştırılacaktır.
- b. Temel hukuk bilgilerinin topluma yaygınlaştırılmasına yönelik çalışmalar yapılacaktır.
- c. Toplum yararına (pro-bono) hukuk hizmetlerinin uygulanmasına yönelik çalışmalar yapılacaktır.
- d. Hukuk kliniği yöntemi yaygınlaştırılacak ve uygulama kapsamındaki alan sayısı artırılacaktır.
- e. İlgili kurumlarla iş birliği hâlinde hukuk kliniklerinin standartlarını belirleyen bir çerçeve belge hazırlanacaktır.

Tüm
hukuk
fakültelerinde
hukuk
klinikleri
uygulaması

TÜRKİYE
YÜZYILI

TÜRKİYE YÜZYILI
ADALETİN YÜZYILI

NOTLAR

A series of horizontal dotted lines for writing notes, spanning the width of the page.

NOTLAR

A series of horizontal dotted lines for writing notes, spanning the width of the page.